

SZÉKELY TIBOR

PILLANATKÉPEK (7-3)

„KGST” UTAZÁSOK

SZOVJETUNIÓ

BELORUSSZIA – LETTORSZÁG - LITVÁNIA

1973-1990

SZÉKELY TIBOR
„KGST” UTAZÁSOK
SZOVJETUNIÓ
BELORUSSZIA – LETTORSZÁG - LITVÁNIA

Megjegyzés:

Az eredetileg *egykötetesre* tervezett könyvet a Magyar Elektronikus Könyvtár részére 3 kb. azonos terjedelmű kötetre bontottuk, hogy az Olvasó könnyebben letölthesse, kezelhesse.

Remélem, hogy az azóta „*letűnt világnak*”, az ott felhalmozott kultúrkinccseknek a megismerése tágítani fogja a Olvasó horizontját.

Székely Tibor

SZÉKELY TIBOR

PILLANATKÉPEK (7-3)

„KGST” UTAZÁSOK

SZOVJETUNIÓ

BELORUSSZIA – MINSZK

LETTORSZÁG – RIGA

LITVÁNIA - VILNIUSZ

1973-1990

Kézirat

© Székely Tibor – 2006

ISBN 978-963-06-6234-5

A nyomtatott változat az
Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár
reprográfiján készült
Budapest, I., Gyorskocsi utca 5-7.

(1) Örményország, (2) Azerbajdzsán, (3) **Belorusszia**, (4) Észtország, (5) **Grúzia**, (6) **Kazahsztán**, (7) Kirgizia, (8) **Lettország**, (9) **Litvánia**, (10) Moldva, (11) **Oroszország**, (12) Tadzsikisztán, (13) Törkménia, (14) **Ukrajna**, (15) Üzbegisztán.

Vastag betűvel szedve azok az országok, amelyekben jártam.

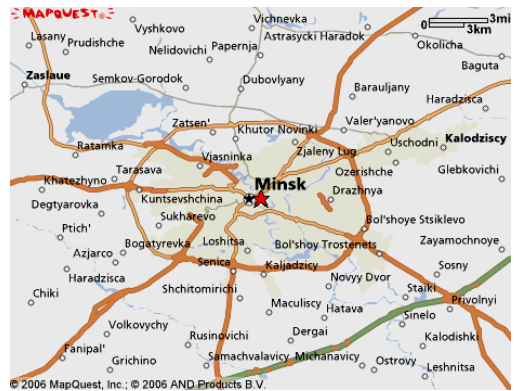

SZOVJETUNIÓ ÖSSZEFOGLALÓ TARTALOMJEGYZÉK

(7-1). Oroszország		
Moszkva	/1/	9.
(7-2). Oroszország-Ukrajna		
Szűzdal	/2/	11.
Vlagyimír		39.
Zagorszk		63.
Odessza		77.
Grúzia		
Telavi		91.
Tbiliszi		100.
Ikalto		124.
Alaverdi		128.
Cinandali		133.
Kazahsztán		
Aktyubinszk		141.
(7-3). Belorusszia		
Minszk	/3/	7.
Lettország		
Riga		39.
Litvánia		
Vilniusz		105.

BELORUSSZIA

(MINSZK)

1978

TARTALOMJEGYZÉK

Minszk

Előzmények	9.
Belorusszia	9.
Földrajzilag	9.
Történelmileg	10.
Minszk (1)	12.
Utazás és elszállásolás	12.
Kiállítás és konferencia	13.
Ipari látogatások	13.
Hőerőmű	14.
Kőolajbányászat és szállítás	15.
Vendégségben	15.
Minszk (2)	17.
Várostörténet	17.
Várostérkép	18.
Városnézés	19.
Lakótelepek	19.
Kormányzati épületek	20.
Emlékművek	21.
Közlekedés	23.
Ipar	24.
Politika	25.
Kultúra	25.
Mi változott?	29.
Vallásszabadság	29.
Építési kultúra	32.
Politikai kultúra	34.

Előzmények

A hetvenes évek második felére már elég felkészültek voltak a magyar mérnökök a környezetvédelmi technikából. 1976-ban, az első sorozatban szereztem meg én is a szakmérnöki diplomámat a BME Vegyészmérnöki Karán, a levegő tisztaságának védelmével foglalkozó ágazaton.

Addigra a METESZ kurzusokon is számos továbbképző tanfolyam előadójaként és a Veszprémi Vegyipari Egyetem környezetvédelmi mérnökképzésén óraadóként voltam ismert.

A KGM fejlesztéspolitikai irányelvei elkészültek, a hazai gépipar is ráébredt arra, hogy érdemes részt venni abban a konzorciumban, amelyet az ipari háttér létrehozására kezdeményeztünk, mert a nemzetközi munkamegosztásban a hazai igényeknek megfelelő fejlesztési igényeket hasznosítani lehet.

Ezt karolta fel a *Magyar Kereskedelmi Kamara*, és rendezett úgynevezett „*Magyar Műszaki Gazdasági Napok*”-at külföldön. Először csak a keleti blokk országaira volt – nem nyilvános – engedélyem, így kértek fel a SZU, az LNK, a CSSZK-ban rendezett előadássorozatokban való részvételre. Az egyik ilyen kiküldetés *Belorussziába*, Minszkbe szolt.

Belorusszia

Mi Magyarországon rendkívül keveset tudunk Belorussziáról. Kiutazásom előtt *útikönyv* szintjén készültem, hogy ha bizonyos ismereteket igénylő kérdések is szóba kerülnek, ne legyek tájékozatlan. Ezek alapján ma is kb. ennyit tudok erről az országról.

Földrajzilag alapvetően síkvidéki ország, egész területe a Kelet-európai síkság része. Az ország középső részén húzódik végig délnyugat-északkeleti irányban a Belorussz-hátság, amelytől délre erdős-mocsaras síkság, északra pedig tavas moréna vidék.

Be-101. Legelők

Be-102. Szántóföldek

Az országban mintegy 11 ezer tó található, többségük azonban igen kis területű. Az ország éghajlata mérsékelt-kontinentális.

Be-103-104. Tavak

Történelmileg a mai állam területe a szláv népek őshazája, itt alakultak ki többek között azok a keleti szláv törzsek, melyekből később az ukrán, az orosz és a belarusz nép származott. A mai ország területe a IX. sz. végén létrejött Kijevi Rusz része lett, és a pravoszláv kereszténység hittérítési területe.

A XVI. sz.-ban a litván és a lengyel fejedelemségek egyesítésével a terület nagy része lengyel uralom alá került. A lengyelek igyekeztek katolikus hitre téríteni a népességet, de a városokban a lakosság vallásos szövetségei, a "testvértársaságok" ápolták a pravoszlávia és a cár iránti hűséget.

Be-105. Brest

Be-106. Smatrickij

Be-107. Köztársaság 1917

A XVIII. sz. végén az egész mai Belorusszia területe orosz uralom alá került. A napóleoni háborúk idején a földig rombolták az országot a visszavonulás során.

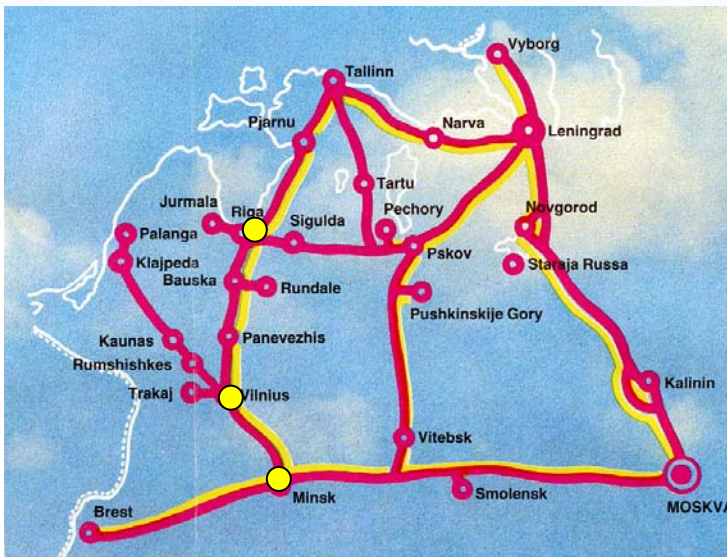
A XIX. sz. közepén (ld. reformkor) a nemzeti kultúra - a cári hatalom oroszosítási törekvésével szemben - fejlődésnek indult. A lassú kapitalizálódás ellenére is, Belorusszia a cári birodalom legelmaradottabb részei közé tartozott.

A XX. sz. elején a nagyobb városok egyre inkább iparosodtak. Az első világháborútól kezdve az ország hol szovjet, hol lengyel, hol német fennhatóság alá került, míg végre 1945-ben kialakult a mai ország.

Be-108-109. Belorusszia

A Moszkva és Brest (Kalinyingrád) közötti főközlekedési útvonalban Minszknek kulcsszerepe van a három balti tagállam irányában. Ez a kapcsolat, és az európai kultúrához való tartozása indokolja, hogy Belorussziát a Baltikummal együtt tárgyaljuk.

Be-110. A SZU balti államainak főútvonalai

Szovjetunió

Belorusszia

Be-111-112. Címerek

A második világháború utáni újjáépítés idején, a fejlődő iparosítással együtt járt a más köztársaságokból történő bevándorlás és az orosz nyelv széles körű elterjedése. Ott jártunk idején az érvényes statisztikák szerint a lakosság 79 %-a belarusz; 16 %-a orosz; 2,4 %-a ukrán; 1 %-a lengyel és 0,6 %-a zsidó nemzetiségű volt

Minszk (1)

1978. október 2-7. között Minszk-ben rendeztek Magyar Napokat, amelyen a környezetvédelem ipari kérdéseiről és ennek kapcsán Magyarország felkészültségéről tartottam átfogó előadást.

A Budapest-Varsó-Minszk repülőjáraton, nagyon szép őszi időben utaztunk. Az utasok jelentős részét a magyar delegáció tagjai tették ki. Sok olyan szakember, akiket addig nem ismertem. A program ugyanis igyekezett a magyar műszaki-gazdasági marketing széles körét bemutatni.

Már 1975-ben is – akkor Leningrádba repülve – nagyon elcsodálkoztam azon, hogy a SZU területén milyen hatalmas erdőségek vannak. Koradélután érkeztünk meg, átestünk a szokásos beléptetési tortúrán, amelynél a Kereskedelmi Kirendeltség vezetője állt a határőr pultja mellett, és kezében tartott lista alapján válaszolt a határőr kérdéseire. Ikarusz autóbusszal vártak és vittek be minket a városba.

Be-113-114. A Jubilejnaja Szálló

A Jubilejnaja szállodában helyezték el a küldöttséget kétágyas szobákban, de mivel néhányunknak nem volt cégtársunk, egyedül kaptunk egy-egy szobát.

Be-115. Szobaberendezés

Be-116. Recepció és hall

A recepcióban talán örültek is az egyedi elhelyezésnek, mert így a magasabb szobaárral többletbevételhez jutottak, és kiadhatták a franciaágyas berendezésű szobákat is. Itt is volt központi ágynyilvántartó és utalványozás, de szabadabb irányszámokkal rendelkeztek a szállodák mint Moszkvában, ahol küzdeni kellett egy-egy jobb elhelyezésért.

A **kiállítást és a programokat** a *Hotel Minszkben* rendezte a Kamara, illetve a nevében a Magyar Kereskedelmi Kirendeltség. Ellátásunk félpanziós volt. Reggelit kaptunk a Hotel Jubilejnájában, ebédet a Hotel Minszkben, a vacsoráról pedig mindenki maga gondoskodott (de hát ezért kaptuk a napidíjat).

Be-117. A Hotel Minszk

Be-118. Itt kaptunk ebédet

A kiállítás és konferencia látogatottsága meglepően magas *érdeklődésről* tett tanúságot, jóllehet tudtuk, hogy az érdeklődő látogatókat és hallgatóságot a programnak megfelelő szakvállalatoktól vagy szakintézményekből kijelölték. A kiküldötteknek szépen kellett felöltözniük, ezért a látvány elegánsabb volt az utcai járókelők öltözete alapján szerzett benyomásoknál.

Az ipari szekcióban a helybélieket elsősorban az *energetikai ipar* környezetszennyező hatása ellen alkalmazható technikai-technológiai megoldások érdekelték, amelyekre az előadást követő kérdésekből lehetett következtetni.

Nem tudom, hogy miként volt megszervezve, de nyílt színen meghívást kaptam két iparág képviselőitől: meghívtak egy *széntüzelésű erőműbe* és egy *kőolaj* kitermelő (kúthoz) *állomásra*. Szívesen vállalkoztam. A részleteket az előadások szünetében megbeszéltük. A szervezők egymással is megállapodtak, s *szerdán* az erőműbe, *csütörtökön* az olajkúthoz vittek ki, majd visszahoztak a Tröszt városi irodába.

Mindkét idegenvezetőm elmondta, hogy a létesítmények katonailag titkosak, ezért fényképezni tilos. Ezt persze tudtuk itthonról is, mert ahol az országúton fényképezni tilos táblát látott az ember, ott vagy katonai, vagy stratégiai ipari létesítmény volt.

Azt azonban mindkét kísérőm megengedte, hogy távolról készíthettem egy-egy felvételt, s a látogatás idejére a gépkocsivezető vigyázott a fényképező gépemre. Ez ugyan megmosolyogtató volt, mert az a Szmena 8-as fényképezőgép volt nálam.

Andreától örököltém, „mert már kinőtte.” Egyébként büszkén mondták, hogy ez a Szmena 8-as is itt készült Minszkben.

De íme a szabad fotók:

Be-119. Hőerőmű

Be-120. Kőolajkút és gáztároló

Az erőműben védősisakot, köpenyt húztak rám, és megnéztük a kazánteletet, amelyet finn exportból vásároltak, és a füstgáztisztító berendezés nyugatnémet gyártmányú volt, száraz elektrofilterrel és gázmosó berendezéssel.

Az erőmű vezetői fogadtak a helyszíni szemle után, ahol a főmérnök vezetett végig. Az irodája melletti tanácsteremben szendvicsekkel, vodkával, ásványvízzel kínáltak, és elmesélték, hogy ez egy kísérleti rendszer. Az erőmű két éve működik, de már a tervezési szakaszban ide voltak helyezve, és részt vehettek azokon a tárgyalásokon, ahol az importról döntöttek. Sőt az igazgató és az egyik üzemvezető, egyszemélyben párttitkár is, részt vett Finnországban is, és az NSZK-ban is egy-egy bemutatón.

Kíváncsian várták, hogy mit tudunk mi, és milyen üzemeltetési tapasztalataink vannak. Ők úgy értesültek, hogy a magyarok élen járnak az ipari környezetvédelemben.

Nálunk a környezetvédelem gyerekcipőben járt '78-ban. A váci és a miskolci cementműveknél akkor építették be az NDK-ban gyártott filtereket, amelyek gyakran eldugultak, és akkor szűrés nélkül ömlött a levegőbe a por. A Gagarin hőerőmű lignitbányára épült, ott az újabb technológia következtében jobb volt a helyzet.

A hazai gépipar kisebb üzemeknél alkalmazható ciklonokat gyártott, az elektrofilter szabályozó elektronikája már próbagyártásban volt a VILATI-ban.

Elmondtam, hogy mi, méreteink miatt középállalatok szintjéig fejlesztünk és gyártunk, és arra számítunk, hogy szakosodhatunk a KGST-ben erre a méretre.

Ők elmondták, hogy ismereteik szerint a környezetvédelemnek elsősorban a nagy ipartelegekre vonatkozó előírásaival foglalkoznak, mert az látványos, és a nemzetközi megítélésben szerepet játszik. A közép és kisebb üzemekre (a mi szempontunkból ezek is nagyvállalatok) majd csak az 1981-85 közötti tervidőszakban kerülhet sor. Büszkéek voltak, hogy ők mutathattak nekem újat.

A *kőolajipari* látogatást illetően fordított volt a helyzet. A feltárás és kitermelés során előforduló ún. fattyú gázokat elfáklýázzák, azoknál nincs mit tisztítani. Az olajbányászat és szállítás azonban jelentős környezet, illetve talajszennyező. A technológia elhasználtsági szintje szerint a csurgások, szivárgások jelentős mértékű anyagpazarlással és talajszennyezéssel járnak, aminek egyenes következménye a talajvizek, vízbázisok szennyezése.

A kút, a tároló és vezeték-állomás több mint 15 éves volt, így már jelentős volt a talaj átitatottsága.

A saját városi hatóságuk már felszólította a Trösztöt talajcserére, de tekintettel arra, hogy nincs megfelelő égető berendezés, ahol a szennyezett földből az olajat kiégetnék, ha azt depóniába rakják, a csapadék újra a talajba mossa a szennyezőket. Annak pedig nagyon nagy költségigénye van, hogy szigetelt tárolókat építsenek, arra várva, hogy majd kidolgozzák a megfelelő tisztítási technológiát.

Bevittek a Tröszthez is, ahol egy főosztályvezető fogadott és teát kínált apró süteményekkel, (talán híre mehetett, hogy az eröműben nem ittam előző nap szeszest, nem nevelési szándékkal, de hát munkaidő volt).

Amikor csak lehetett, a kiállításon lévő *poszterem* közelében voltam, amelyben egy komplex környezetvédelmi modellt mutattam be. Itt is kaptam kérdéseket és tettem ajánlatokat. Ami az elhangzott kérdésekre vonatkozik, azok "akadémikusak" voltak, mert senki nem jelentkezett, sem a moszkvai magyar kereskedelmi kirendeltségen, sem a kamaránál, sem a megadott magyar ipari címeiken.

Pénteken a Műegyetem egyik professzora személyes vendégként ebédre hívott egy kicsi és helyes belvárosi kocsmába, amelynek nem „népiesch”, hanem igazi népi faragásokból és szöttekből készült a berendezése.

Az ebédhez felszolgált aperitív "balzsam" volt, sötétlila tintaszerű folyadék, amelyet vodkába töltek és feltehetően a magyar Unikumhoz hasonló gyógynövény főzetekből készülhetett.

A professzor és az étterem kitett magáért, mert minden elképzelhető földi jót feltaláltak, olyasmiket is, amikről a nép nem is hallott, nemhogy látott, vagy evett volna. A felszolgálás is megfelelt a környezetnek és a nemzeti hagyományoknak.

Kellemes, de számomra kicsit hosszú volt az ebéd, lassan telt az idő. Vendéglátóm elmesélte, hogy a régi békeidőkben, a jobb családok ilyen vendéglőkbe jártak ebédelni ünnepnapokon, ahol 3-4 órát is eltartott egy társas, vagy családi ebéd.

A vendéglő gondoskodott a gyerekekről is, volt olyan terme, ahol azok is elszórakozhattak, játszhattak.

A professzor véleménye szerint, a mai rohanós élet nagyon árt az embereknek, és az emberi kapcsolatoknak.

Beszélgettünk a mérnökképzésről és továbbképzésről. Elmondtam, hogy gépészmérnök vagyok, és a környezetvédelmi interdiszciplináris oktatás hazai szervezésében vettem és veszek részt, én magam a levegő tisztaságának védelmével összefüggő kérdésekkel foglalkozom elsősorban.

Elmondta, hogy a SZU-ban is tervezik az egységes környezetvédelmi szakmérnök és üzemmérnök képzést, de az egyes tagországok eltérő igényei és bürokráciája miatt a probléma megoldása lassan halad.

A professzor egy energetikai tanszék vezetője volt, ahol elsősorban az elméleti kérdésekkel foglalkoznak. Úgy találta, hogy a képzés elaprózott, a diplomások túlzottan specializáltak, ezért átfogó kérdésekhez mindig bizottságokra van szükség, ami tovább lassítja a folyamatot.

Hívott, hogy látogassam meg a Műegyetemet, tanszéke a központi épületben van, így megnézhetem a klasszikus épületet.

Még vásárolni szerettem volna a GUM-ban, ezért udvariasan elhárítottam a kedvességét, arra hivatkozással, hogy sűrű elfoglaltsága mellett, így is sok időt áldozott rám.

A vendéglőtől nem esett messze a Lenin sugárút, ahol a Konzervatórium közelében volt a GUM áruház.

Be-121. Lenin prospekt

Be-122. GUM

Elköltöttem a napidijamat, és siettem a Minszk Hotelbe, ahol összefoglaló megbeszélést tartott a Magyar Kereskedelmi Kirendeltség vezetője és a Magyar Kereskedelmi Kamara elnökhelyettese.

A látogatottság alapján az érdeklődés pozitív volt, és a program zökkenőmentes lebonyolítását megköszönték a szervezőknek és az előadóknak. Ismertették a hazautazással kapcsolatos teendőket és programot.

Minszk (2)

A város első írásos említése *Meneszk* néven a XI. sz. közepéről maradt fenn. Ezt az időszakot tekintik a város alapítási idejének. Nevét valószínűleg a középkori *menszk* szó után kapta, ami cserét, cserélő helyet jelent, kereskedési, kereskedelmi tevékenységre utal.

A tatár pusztítást elkerülte, de a XIII. sz.-ban a Litván nagyfejedelemséghez került, és vajdasági székhely lett.

A XVI. sz.-ban már fontos kereskedelmi, egyházi és kulturális központ. A XVII. sz.-ban az orosz-lengyel háborúkban elpusztították a várost, majd alig állt talpra, a XVIII. sz. első évtizedében újra feldúlták az északi háborúban, amikor a svéd és az orosz hadsereg egyaránt pusztította. Ekkor provinciális kisvárossá süllyedt, lakosságának többségét a lengyelek és a zsidók tették ki. A század végére mindössze 7 ezer lakosa maradt.

1793-ban az Orosz Birodalom része, majd röviddel ezután kormányzósági székhely lett.

A XIX. sz.-ban kereskedelmi és közigazgatási központként ismét gyors fejlődésnek indult. A század harmincas éveiben utcáinak többsége szilárd burkolatot kapott, megjelent az első minszki újság, és az évtized végére felépült a városi színház.

A fejlődést felgyorsította a század közepére megépült országút, majd a hetvenes években a vasút, amely Moszkvát és Varsót kötötte össze. Az iparosodás is megindult, a város lakossága gyorsan növekedett

Az első világháború alatt a frontvonal közelében nagy jelentősége volt, mert itt székelte az orosz főparancsnokság. Néhány hónapig német megszállás alatt volt, majd megalakultak a szovjetek

1918-ban kikiáltották a *Belarusz Népköztársaságot*, és Minszket a Belorusz SZSZK fővárosává nyilvánították.

1919-1920-ban egy ideig lengyel megszállás alatt volt, de a rigai egyezmény értelmében végleg a Szovjetunióhoz került. Megindult a háborús károk helyreállítása, gyors iparosítás kezdődött, a lakosság száma gyorsan növekedett.

1921-ben egyetemet alapítottak, 1929-ben megindult a villamosközlekedés, 1934-ben pedig megépült az első repülőtér.

A második világháborúban a német csapatok elfoglalták a várost, amely 1944. július 3-án szabadult fel. A súlyos harcokban a város épületeinek 80%-a megsemmisült, lakossága mintegy 50 ezer főre csökkent.

A háború után a várost gyorsan újjáépítették, de az épületeket nem rekonstruálták, a város arculatára az 1940-1950-es évek „Sztálini-barokk“ építészete nyomja rá a bélyegét. (hatalmas, túldíszített középületek, széles utak, jellegtelen lakótelepek).

Az újjáépítés pozitív oldala volt, hogy számos zöldterületet alakítottak ki. Minszk a Szovjetunió egyik leginkább parkosított városává vált.

A Városban a Panoráma kiadó 1970-ben megjelent Szovjetunió c. útikönyve alapján igyekeztem tájékozódni, de sajnos kevés időm volt arra, hogy az ajánlottakat mind megnézzem.

Be-123. Minszk sematikus térképe

Jelmagyarázat: 1. Kormánypalota, 2. Főposta, 3. Pályaudvar, 4. Belorusz szálló, 5. Minszk szálló, 6. Pervaja Szovetszkaja szálló, 7. Szputnyik szálló, 8. Zapadnaja szálló, 9. Áruház, 10. Dzserdzsinszkij szobor, 11. Lenin szobor, 12. Győztesek obeliszkje, 13. II. világháború tört. múzeum, 14. Janka Kupala múzeum, 15. Művészeti múzeum, 16. Lenin könyvtár, 17. Botanikus kert, 18. TV torony, 19. Belorusz Egyetem, 20. Konzervatórium, 21. Opera és Balettszínház, 22. Janka Kupala Színház, 23. Mir Mozi, 24. Dinamó Stadion, 25. Autózervíz, 26. Benzinkút

A lakosság rohamosan nőtt, a hetvenes évek végére meghaladta az egymilliót. Ehhez óriási *lakótelepek* létesítésére, és a közlekedés fejlesztésében a metró építésére volt szükség.

Be-124. Régi típusú lakótelepek

Be-125. Új típusú lakótelepek

Be-126-127. Lakótelepek új épületei, háttérben a régebbi házak

A *kormányzati épületek* egy része még az orosz, másik része már a szovjet időkben épült. Ezek nagy részét gondosan újjáépítették, de a lakónegyedekben többségben új épületeket emeltek

Be-128. Városháza (XIX.sz.)

Be-129. Parlament (XIX.sz.)

Be-130. Kormánypalota (XX. sz.)

Be-131. Lenin emlékmű a kormánypalota előtt

Be-132. Városháza éjjel

Be-133. Lennin közelebbről

Be-134. Főposta

A sztálini időben az építészet a grandiozitásra törekedett, ennek jó példái láthatók Minszkben is.

Be-135. Saroképület a Lenin sugárúton

Be-136. Privokzalnaja (pályaudvar előtti) tér

A sztálini gótikának, amelyet Moszkvából ismerünk, Minszkben nincsenek nyomai.

A helyreállítás és újjáépítés Belorussziában már a „sztálini barokk” stílusirányzatában folyt le.

Be-137-138. A Győzelem tere nappal és éjjeli világításban

Be-139. Az obeliszk talapzata

Be-140. A talapzat domborműve

A háborúban győztesek emlékműve őrzi a háborúban elesettek hamvait, illetve emlékművét.

Be-141-142. Az elesettek hamvai az obeliszk alatti emlékhelyen

A szovjet időszak számos emlékművei közül a legismertebb a Nagy Honvédó Háború emlékműve, a *Haza-anyácska* szobrával.

A második világháborús emlékek gyűjtésére és bemutatására külön emlékműzeum létesült.

Be-143-144. A Nagy Honvédő Háború Múzeuma

Be-145. Beton bunker

Be-146-147. Nagy Honvédő Háború emlékműve

Be-148. A bajonett emlékmű

Be-149. A talpazat mozaikos „betonkoszorúja”

Be-150. A talapat részlete

Be-151. A NOSZF 50 éves jubileumi bélyeg

Be-152. Hitleri népiptás: gettók

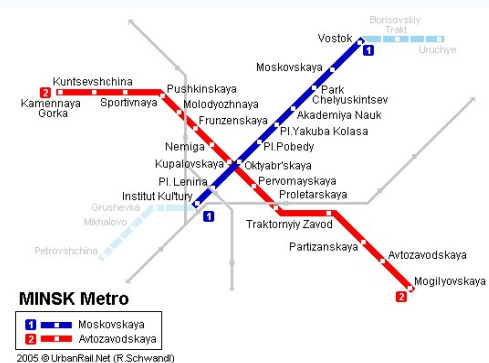

Be-153. Sztálini népiptás: Katin

A vasúti és közúti közlekedésnek Minszk fontos állomása a Varsó-Moszkva fővonalon. Repülőtere a várostól délre 1934-ben létesült. a közeli, *belső járatok* számára. Az ottjártunk idején épülő modernebbet később nemzetközi repülőtérre fejlesztették. Ugyancsak építés alatt volt már a második metróvonal is, vonaltervét már lehetett ismerni.

Be-154. Egy Jak töltése, háttérben a flotta

Be-155. Metróterkép

A városi közlekedés fejlett volt. Egy információs kiadvány szerint 8 villamos-, 70 trolibusz- és több mint 100 buszjárat üzemelt.

Be-156. Hagyományos metróállomás

Be-157. Kamennaja - végállomás

Ipara a II. világháború után fejlődött eredményesen, annak ellenére, hogy a XIX. sz. -ban több kezdeményezés történt, amelynek eredményeit a különböző háborúk, megszállások során lerombolták

Minszk Belorusszia legnagyobb ipari központja lett. A legnagyobb üzemeket az első ötéves tervek (1929-1941) szakaszában létesítették.

Legnagyobb gépipari üzei az 1946-ban alapított *Minszki Traktorgyár (MTZ)* és az 1947-ben létesült *Minszki Autógyár (MAZ)*, amely főként teherautókat és buszokat gyártott.

Be-158. Traktorgyár

Be-159. Autógyár (1947) emlékbélyeg

A Szovjetunió egyik legnagyobb *óragyára*, valamint *fényképezőgépgyára* is Minszkben létesült. Az élelmiszer-, fa- és vegyipart (gyógyszergyártást) szintén számottevően fejlesztették.

Az *energiaiparról* korábban, a kiküldetés hivatalos részénél tettem említést.

A *politikában* Belorusszia a Szovjetunió központi irányítású tagállama volt, függetlenül attól, hogy az idősebb generációból egyesek hogyan vélekedtek. Beszélgetőtársam, a Professzor, korombeli volt, talán néhány évvel idősebb, tehát háborús gyerek, aki minden atrocitástól tartott, az erőszaktól félt, és a modus vivendit az alkalmazkodásban látta. Mivel nem tartott attól, hogy lehallgató van nálam, amiről egyébként biztosítottam, elmondta, hogy harmadik generációs értelmiségi család, amelyben a felmenők mind a műszaki értelmiséghez tartoztak, és nem őriztek sem pravoszláv, sem katolikus hagyományokat. A negyedik generációról az volt a véleménye, hogy felvilágosultsága ellenére lojális a rendszer iránt, amely ugyan opportunizmusnak látszik, de nem jó szembe menni a lehetőségekkel.

Belorusszia nemzeti politikáját a *kulturális* sajátosságok megőrzésében Moszkva támogatta, de elsődlegesen a *szovjet nép* kialakítása volt a cél. Az államrendszer alapvetően materialista, ateista világnézetre épült.

Be-160. Népviselet

Be-161. Szabadság tér

A *kultúra* területén Minszk európai előzményekkel és hagyománnyal rendelkezett: 12 egyeteme, 20 múzeuma, 11 színháza működött. Műemlékekben viszont szegényebb volt. Ennek oka az előzőekben felsorolt folytonos háborús pusztításokban rejlik. Kulturális létesítményeit a klasszikus orosz/szovjet stílusban építették, robusztus oszlopokkal, timpanonokkal. *Operaháza* és *Sportpalotája* azonban modern vasbeton épület volt.

Be-162. Nemzeti Múzeum

Be-163. A szakszervezetek kultúrpalotája

Be-164. Cirkusz

Be-165. Sportpalota

Be-166. Hangversenyterem

Be-167. Opera

Be-168. Drámai Színház

Be-169. Csehov hősnő

Be-170. Bogdanovics

Be-171. Alekszandr Szergejevics Puskin

Be-172. Maxim Gorkij

Be-173. Kijárat Gorkij Parkból

Be-174. Városrész a TV toronnyal

Be-175-176. A Műegyetem épületei

A kevés történelmi műemlék között építészetileg jelentős volt a *Piscsali-kastély* (1825) és a 18. századi városháza (*ratusa*), amelyről korábban már említést tettem.

Ide tartozott még a MIR kastély, erődítmény jellegű tornyaival, amelyeneket kollégáimmal Szüzdálban láthattunk.

Be-177. A Piscsali kastély

Be-178. Ruzshany várkastély

Be-179-180. A „MIR” kastély

Ezzel tulajdonképpen a *végére értem* a beszámolónak, azokról a dolgokról, amelyeket egyheti ott tartózkodásom során megismerhettem. Harminc év alatt bizonyára sokat változott a világ.

Mi változott?

Újabb közvetlen benyomásokat, ismereteket nem szerezhettek, ezért az információs sztrádán látogattam el Minszkbe, hogy összehasonlítsam: *mi változott?*

Vizjeles fényképek közül felhasználtam néhányat, mint kiegészítő képeket, amelyekhez akkor nem jutottam hozzá, vagy ilyen minőségben nem érhettem el. Ami újdonság volt számomra: *az alapvető változáson kívül semmi nem változott*, bár lehet, hogy minden megváltozott

A *vallásszabadság* megnyitotta a templomokat, a hitélet lehetőségét, és ez a tény megnyitotta azokat a forrásokat „otthon” és világszerte, amelyekből ezeknek az épületeknek a rekonstrukcióját megkezdhatték, végeztethették. Annak elemzésébe most nem mennék bele, hogy ebben kiknek milyen érdeke bujt meg.

Néhány értékes *egyházi műemlék* megújult, ilyen a 17. századi *bencés apátság*, az 1687-re felépült *Szentlélek-katedrálissal* és a *Szt. József-templommal*,

Be-181-182. A Bencés Szent Lélek templom és apátság (1687)

Be-183-184. A Szent József templom (1867)

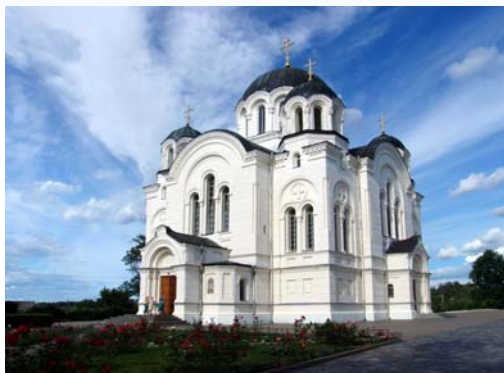
Be-185. Szent József (1687)

Be-186-187. Szűz Mária templom és jezsuita kolostor (1710)

a barokk *Szűz Mária-templom* az egykori *jezsuita kolostorral* (1710), a középkori orosz stílusban épült *Alekszandr Nyevszkij-templom* (1898), a *Szt. Simeon és Heléna* neoromán téglatemplom (1910), a Kálvária temetői kápolna, és a Skanzenben megőrzött fatemplom,

Be-188. Alexander Nyevszkij (1898)

Be-189. Szent Simeon és Heléna (1910)

Be-190. Kálvária templom a temetőben

Be-191. Fatemplom a skanzenben

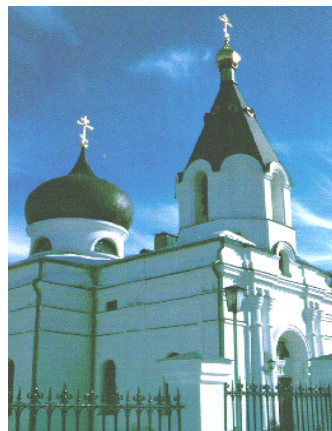
a neoromán *Szentháromság templom* (1864), az ortodox *Mária Magdolna-templom* (1847), és a pravoszláv moszkvai exarchatus székesegyháza,

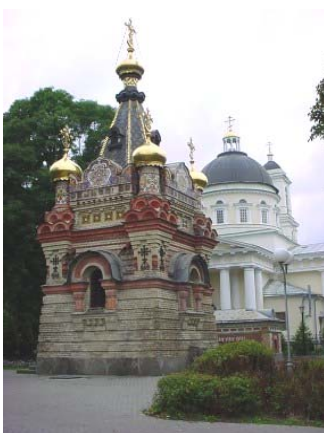
Be-192. Szent Simeon

Be-193. Szentháromság

Be-194. Mária Magdolna

Be-195-196-197. A Pravoszláv Egyház moszkvai exarchatusának székesegyháza

Ugyanakkor feltűnően sokat fordítottak az *egykori belvárosi peremkerületek* épületeinek megújítására is. Íme néhány példa:

Be-198. Vankovics ház

Be-199. Családi ház

Be-200-201. Városrész rehabilitáció után

Úgy látszik, hogy az ifjú házaspár a menyasszonyi csokrot –mint Moszkvában – itt is valamely emlékhelyen helyezik el.

Kifényesítették a városcímert is, most már, hogy nem kell szovjetnek lenni.

Be-202. Felújítva

Be-203. Újházaspár

Be-204. Városcímert

Be-205. A rombolás nem múló emlékezet

Be-206. A megújított, fehér városháza

A prospektusok szerint gomba módra szaporodtak az új szállodák. Annak idején vagy nem vettem észre a „szurony” emlékműnél a tankokat, vagy a kiselejtezett monstrumoknak azóta kerestek emlékhelyet.

Be-207. Új szállodák

Be-208. Sztálinista tankok

A metró mindkét vonala működik, az állomások láthatóan szépek és gondozottak.

Be-209. Moszkovszkij

Be-210. Avtozavódszkij

Új Nemzeti Könyvtár létesült egy bravúros épületben, és felújították az Operát.

Be-211. Nemzeti Könyvtár

Be-212. Opera

A *Parlament* is megújult, és most már látogatható is, sőt rendkívüli gyermekrendezvények helyszíne is a nagy ülésterem.

Be- 213. Parlament

Be-214-215. A nagy ülésterem

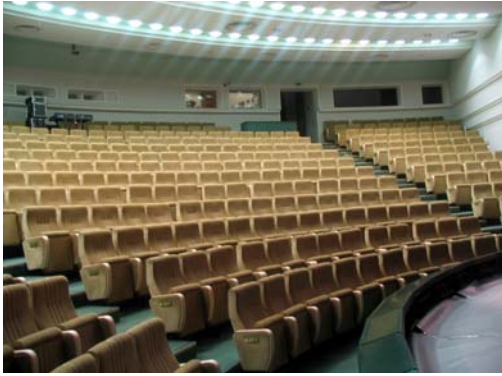
Az előterek csillogása, és a fogadótermek anyagi változásokat mutatnak, de milyen forrásból?

Be-216. A nagyterem előcsarnoka

Be-217. A kisterem előcsarnoka

Be-218. A kisterem

Be-219. A kisterem színpada

Be-220-221. A fogadóterem vendégvárással és hétköznapon

LETTORSZÁG

(RIGA)

1989

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Lettország</i>	
Indoklás	39.
Lettország	39.
Földrajzilag	39.
Történelmileg	40.
Utazás és elhelyezés	40.
Hivatalos feladataink	42.
<i>Riga</i>	
A város alapítása és történelme	45.
Madártávlatból	47.
Az óváros (1)	50.
Vár, Szépművészeti Múzeum, Lett Történeti Múzeum, Arzenál	
Az óváros (2)	54.
Svéd kapu, Lóportorony, Jakab templom, Mária Magdolna Templom, Dóm és Dómmúzeum, Szt. György, Szt. Jakab, Szt. János, Eka Konvents, Céh Házak	
Az óváros (3)	62.
Kereskedőházak, Akadémiai Könyvtár, Séták, Paloták, Egyetemek, Színházak	
A belváros (1)	67.
Parkok, Emlékművek, Színházak, Múzeumok	
A belváros (2)	68.
Múzeumok, Templomok, Egyetemek és az Akadémia, Szecessziós paloták, Szocreál	
Közlekedés	80.
Gazdaság	83.
Lakosság	83.
Politika	84.
Vallás	86.
<i>Kirándulások</i>	86.
Rundales palota	86.
Skanzen	90.
<i>Magánügyek</i>	95.
<i>Mi változott?</i>	99.
Városkép, Gazdaság, Vallás	

Indoklás

A KGST utazások sorozatából és időszakából három ország: Belorusszia, Lettország és Litvánia kivételes helyet foglal el, mert nem a KGST Központ szervezte, irányította az együttműködést. Belorussziába a Magyar Kereskedelmi Kamara egy rendezvényére, Lettországba és Litvániába kereskedelmi szállítási szerződések kapcsánán kerültem.

1989-ben feladataim módosultak a Műszeripari Kutató Intézetben, mert a hazai „környezetvédelmi ipari háttér” szervezési, koordinációs feladatai lényegében befejeződtek. 120 vállalat eszmei konzorciuma volt kész arra, hogy a fizetőképes keresletnek megfelelően biztosítsa az ipari környezetvédelem eszköztárát. Azt reméltük, hogy a környezetvédelmi iparban minden sinen van.

A MIKI-ben az igazgatóváltást követően nyugati terjeszkedésére irányuló kezdeményezések indultak.

A *tervezéstudomány* korában az országok közötti kontingensek elosztását a minisztériumok, a végrehajtását pedig külkereskedelmi vállalatok tartották kézben. A „marketing” arra irányult, hogy a lobby kapcsolatok révén ki mekkora kontingenst tudott megszerezni.

Ezzel szemben a mérő-automaták fejlesztésével, gyártásával és üzembe helyezésével foglalkozó főosztály nyugati kooperációk létrehozását is tervezte, és a tényleges marketinget tűzte ki célul. Ezek számomra is érdekes kihívást jelentettek.

Amikor ennek a főosztálynak a vezetője lett az igazgató, felajánlotta, és elfogadtam a *kereskedelmi főosztályvezetői* beosztást és azon belül az intézeti „új” *marketing* megszervezésének feladatát. A finn kapcsolatokban már voltak kereskedelmi jellegű megbízásaim és tapasztalataim, és jó szakirodalmat is szerezttem. A több mint 15 éves ipari koordinációs munka pedig sokat segített.

Lettországba és Litvániába az elektronikai ipar, illetve alkatrészipar részére szállítottunk berendezéseket.

Lettország

Középiskolás történelmi és gazdaságföldrajzi tanulmányaimból arra emlékeztem, hogy a Hanza szövetséghez tartoztak, hogy a svédek, a lengyelek és az oroszok marakodtak rajtuk, hogy váltakozva leigázták őket, hogy a II. világháború idején hadszíntér lett az ország, hogy 1945 óta a Szovjetunió tagállama.

Az utazáshoz felkészültem, forrásom a korábban már említett Szovjetunió c. útikönyv, illetve annak a Lettországról írt fejezete volt.

Földrajzilag: nyugatról a Balti tenger, illetve annak Rigai-öble határolja, északról Észtország, keletről Oroszország, délről Litvánia a szomszédja. Az ország nagy része termékeny síkság, jelentős területét erdő borítja. Több mint 12.000 kisebb folyója és 3.000-nél is több tava van. Klímája mérsékelt és óceáni, hűvös nyarakkal és enyhe, csapadékos telekkel.

Fővárosa Riga, az öböl partján, a Daugava folyó torkolatánál épült.

Ri-101. Lettország térképe

Szovjetunió

Lettország

Ri-102-103. Címerek

Történelme hányatott korszakokat mutat.

A Kr. e. V. században csatlakoztak a borostyánkő-, a méz-, és a szőrmekezelés forgalmába. A területet elfoglalták a vikingek, majd meghódította a német lovagrend, amelynek a terjeszkedését azonban megakadályozta Alexander Nyevszkij, a tő jegén vívott emlékezetes csatában.

A XVI. században végbement a reformáció és ennek következtében elszaporodtak a templomrombolások. Előbb a svédek, majd az oroszok tartottak igényt a területre.

A XIX. sz.-ban, azután, hogy Napóleon át- és visszavonuló seregei feldúlták az országot, az általános európai reformkor megállíthatatlan fejlesztést és nemzeti önállósági törekvést indított.

A XX. sz. elején kikiáltották a köztársaságot, amelyet az angolok és az amerikaiak támogattak, de ennek hamarosan véget vetett a lengyel, majd német, illetve szovjet megszállás, és

1944-ben megalakult a Lett Szovjet Szocialista Köztársaság.

Utazás és elhelyezés

1989-ben háromszor jártam Rigában: március 13-19., június 13-18., illetve október 8-12. között.

A tavaszi utazás idején munkatársaink *üzembe helyezték* azokat a mérőautomatákat, amelyeket 1988. decemberében szállítottunk, de a gyár vezetősége csak akkor kívánta a termelésellenőrzésbe állítani, amikor a finn exportberendezéseken folyó próbagyártásban már tapasztalatokat szereztek, és pontosíthatták a tényleges műszaki igényeket. Ezek ugyanis a megrendelés idején még csak tervekben szerepeltek. A Rigai Televízió és Rádiógyár („VEF”) gyártotta a legjobb minőségű készülékeket a Szovjetunióban.

A nyári kiküldetés során a *szervizmérnökök* összegezték a negyedéves próbaüzemi tapasztalatokat, és elvégezték a kísérleti berendezésben azokat a korrekciókat, amelyek szükségesek voltak, majd üzembe helyezték a második szállítmányt.

Az őszi látogatás alkalmával felvettük az új megrendeléseket, egyeztetettük a műszaki specifikációt, valamint a szállítási ütemtervet.

Mindhárom alkalommal - *Inturiszt* utasokként, belső járaton - Moszkván keresztül utaztunk.

Az első rigai repüléstől tartottam a grúziai szekcióüléskor szerzett tapasztalatok miatt, de felesleges volt az aggodalom. Nem harcsabajuszos dinnyeárusok és szűrős tekintető grúz harcosok között utaztunk.

Tavasszal és ősszel a *Hotel Latvija* modern toronyépületében helyeztek el minket.

Márciusban még ismeretlen voltam, az ottani kollégákkal nem voltak kapcsolataim, de ez a körülmény egy fél év alatt sokat változott.

Ri-104. Kulcskártya (1)

Ri-105-106. A Hall és a Recepció

Ri-107. Kulcskártya (3)

Ri-108. Érkezéskor 1989. márciusában

Ri-109. Érkezéskor 1989. októberében

Ri-110. Másnap délután

A nagyhajú Andersens *lett* volt, informatikus (civilben történész és bölcse-lő), aki megismertette velem Rigát, és elmesélte a rigai, illetve a lett történelmet a német lovagrendektől a történelem viharain keresztül az akkori „felszabadítási mozgalom”-ig, amelyről akkor még nem is gondoltuk, hogy olyan gyorsan eredményes lesz. A bajuszos, ugyancsak *lett*, az üzemeltetési igazgató, vagy főmérnök, aki a műszaki követelményeket képviselte.

Hanza-városi kereskedő ősohöz méltóan igyekezett kialakítani minél több személyi számítógépet a mérőrendszerben, vagy inkább a rendszer mellett. Korszerű PC egyébként elérhetetlen volt számukra hivatalos úton.

A jó étvágyú vékony kolléga volt a „nemzetközis”, aki *oros*z létrehozta a lett kapcsolataimat (lásd később).

A *nyári* turista szezonban nem tudtak megfelelő szállást biztosítani a szállodában, így egyéni elszállásolást kaptunk. Én a Pártszervezet vendégházában kaptam egy apartmant.

Ri-111-114. Apartman a Vendégházban

Hivatalos feladataink

Rendszeres tárgyalásokat folytattunk a VEF-nél, amelyeket magyar oldalról Somogyi Gyula, mint frissen kinevezett MIKI igazgató vezetett.

A márciusi tárgyaláson részt vett velünk Szentiványi Rezső gazdasági főosztályvezető kollégánk is. Ez számára afféle jutalomutazás volt.

A finn technológia tényleg korszerű volt, és a munkások hamar betanultak. Elsősorban finom kezű női munkaerőt alkalmaztak.

Lehetőségünk volt, hogy megnézzük a gyártást. Be kellett öltöznünk. Komikus látványt nyújtottunk.

Ri-115. A VEF épülete

Ri-116. A zónában

Ri-117. Beöltözve a „zónához”

Ri-118. Az „üzemi elit” étterme

Ri-119-120. A magyar és a szovjet tárgyalásvezető választ

A tárgyalási napokon a gyár vezető munkatársai részére fenntartott önkiszolgáló étteremben kaptunk ebédet. Bőséges volt a választék, és rendkívül olcsó volt. „Kereskedővárosban, kereskedőlélekre” vall, hogy hagyták kifizetni, amit egyébként természetesnek tartottunk, hiszen ezért kaptuk a napidíjat.

A hét végén a VEF vezetői (különös tekintettel a peresztrojkára, és annak kemény tilalmainra,) nem az üzemi tanácsteremben tartottak fogadást, hanem a szállodánkban rendeztek búcsúvacsorát.

A vacsoratársaság széleskörű volt. A VEF igazgatója, témavezetői és szervezői, a moszkvai Műszeripari Minisztérium témagazdája, a Kereskedelmi Kirendeltség és a Metrimpex képviselője, a MIKI-ből a szervizmérnökök és technikusok,

valamint az igazgató, a gazdasági- és (én mint) a kereskedelmi főosztályvezető. Újdonság volt számomra, hogy külföldön kereskedelmi igazgató címet viselhettem.

A vacsoránál, mint „nyelv”, a vendéglátó mellett ültem, mert sem Gyula, sem Rezső nem beszélt oroszul.

Ri-121. A VEF és a MIKI „öregjei”

Ri-122. Igazgatónk és a külkereskedők

Ri-123-124. A házigazdák

Ri-125-126. Üzembe helyezők és üzemeltetők

A *második* utazás alkalmával, amikor az üzemeltetés tapasztalatait értékeltük, és kollégáim a kötelező szerviz feladatokat végezték, sokkal kötetlenebb volt a program és a társaság is.

Egy alkalommal kiutaztunk a tengerparti üdülővárosba is, ellenőrizendő, hogy tényleg hideg-e a Balti tenger vize. Tényleg hideg volt, annak ellenére, hogy ragyogóan sütött a nap, és igazi fürdőző idő volt.

Ri-127-128. A jurmalai lidó

Néhányszor elmentünk vacsorázni, egy alkalommal olyan étterembe is, ahol zenekar játszott.

Ri-129-130. A Ligo zenekar játszott a nyári vacsoránál

A *harmadik* utazás idején ködös őszi idő volt, a sárguló fákról nem szívesen készítettem fényképeket.

Riga

Albert von *Buxhoevden* püspök, a német kereskedők segítségével alapította Riga városát és a rigai érsekséget, amelyet III. Ince pápa 1202-ben jóváhagyott. Az érsek csellel szerezte meg a területet, ahol az erődöt, a kikötőt és a kereskedelmi központot építették.

1202-ben a cisztercita *Theoderich von Treiden* megalapította a Kardtestvérek Lovagrendjét, amely a Teuton Lovagrend részére katonailag biztosította a területet.

Ri-131. Albert von Buxhoevden

Ri-132. Theoderich von Treiden

A *Hanza szövetség*hez csatlakozott várost a kereskedők által választott városi tanács és polgármester irányította, de a városi tanács mellett a püspök és a lovagrend is jelentős hatalmi tényező volt.

A XIV. századtól Riga a Baltikum legjelentősebb kereskedelmi központja lett. Furcsa azonban, hogy ezekben a századokban, a városban működött céhek tagjai között egyetlen lív, vagy lett nevet sem lehetett találni.

A reformáció nagy hatással volt a rigai polgárságra. 1562-ben Rigában feloszlatták a Német Lovagrendet és a várukat lerombolták.

A rövid *kronológia* megmutatja a rigaiak hányatott történelmét:

1581-ben a lengyelek foglalták el a várost.

1621-ben Riga svéd uralom alá került.

1656-ban rövid időre bevonultak az orosz seregek, majd

1660-ban az Olivai békét követően ismét a svédek kebelezték be. Ekkor Riga Svédország „második” fővárosának volt tekinthető.

1710-ben a Nagy Északi Háborúban az orosz seregek foglalták el Rigát és

1713-tól 1918-ig az Orosz Birodalom Rigai Kormányoságának (oroszul *Губерния*) központja lett. Szentpétervár után Riga volt az Orosz Birodalom második legforgalmasabb kikötője.

1918-ban kikiáltották a független Lett Köztársaságot, amelynek Riga a fővárosa, azonban a város rövidesen lengyel megszállás alá került.

1940. június 17-én a Molotov-Ribbentrop paktum alapján bevonult Rigába a Vörös Hadsereg, majd alig egy év múlva,

1941. július 1-jén a Wehrmacht foglalta el a várost, amelyet

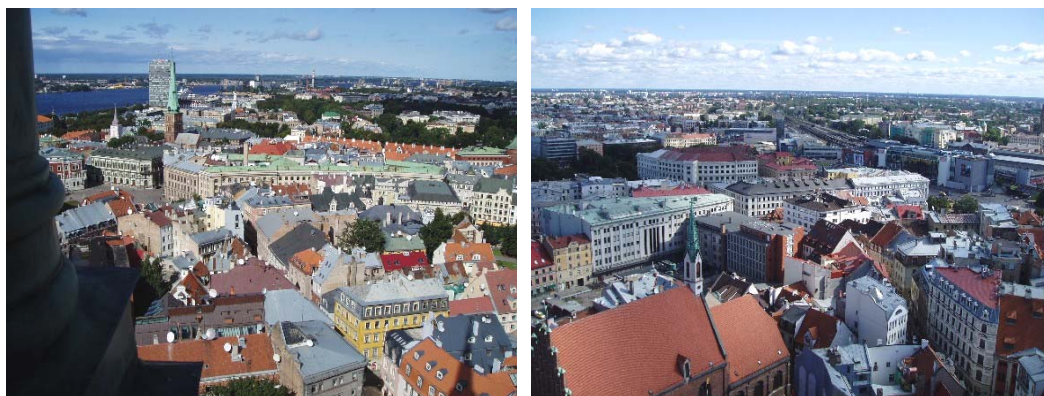
1944-ben foglalta vissza a Vörös Hadsereg, és ekkor alakult meg a Lett Szovjet Szocialista Köztársaság. Az

1980-as évek második felében erőre kapott a függetlenségi mozgalom, és 1988-ban hivatalosan is megalakult Rigában a Lett Népfrent, majd alig több mintegy évvel rigai első látogatásom után, elszakadva a Szovjetuniótól, 1990. május 4-én újra kikiáltották a független Lett Köztársaságot.

Rigai utazásunk idején egy szépen karbantartott, és a nyugati Hanza városoktól semmiben nem különböző városképet találtam. Riga megismerésében kalauzom volt új ismerősöm a rigai Andersens, aki szívesen vállalta az idegenvezetést.

Ri-133. Légi felvétel Riga óvárosáról

Ri-134-135. Panoráma a Péter templom tornyából

Ri-136. Háttérben az Akadémia, a Pályaudvar és a Vásárcsarnok

Ri-137. Az összekötő vasúti híd

Ri-138. Háttérben a Dóm és a modern kötékhíd

Ri-139. Középen a Szabadság szobor

Ri-140. Szabadság szobor, az Ortodox templom és a Hotel Latvia

Ri-141. Az óváros tornyai alkonyatkor: Magdolna, Jakab, Péter, a Dóm és a Vár

A tájékozódáshoz az Utikönyv tematikus térképe állt rendelkezésemre, amelynek a felsorolásából megjelöltem azokat az épületeket, amelyeket láttam, de nem szerepel a térképen a régi lakóházak választéka, amelyeket megcsodáltam.

Ri-142. A belváros térképázlata

1. Arzenál, 2. Aeroflot, 3. Főposta, 4. Idegenforgalmi Hivatal, 5. Információ, 6. Központi Távíró Hivatal, 7. Pályaudvar, 8. Auróra Szálló, 9. Metropole Szálló, 10. Riga Szálló, 11. Áruház, 12. Vásárcsarnok, 13. Görögkeleti Székesegyház, 14. Alexander Nyevszkij templom, 15. Jakab templom, 16. Jézus templom, 17. Szt. János templom, 18. Óreg Gertrudis templom, 19. Péter templom, 20. Péter-Pál templom, 21. Volt György templom, 22. Dannenstern ház, 23. Diadalív, 24. Nagy Péter palotája, 25. Blauman szobra, 26. Kirov szobra, 27. Lenin szobra, 28. Rozentál szobra, 29. Szabadság szobor, 30. Dóm és kolostor (Hangversenyterem és Történelmi Múzeum), 31. Lőportorony, 32. Természettudományi Múzeum, 33. Vár (Szépművészeti Múzeum, Központi Történelmi Múzeum, Rainis Irodalmi Múzeum), 34. Állami Lett és Orosz Szépművészeti Múzeum, 35. Akadémiai Könyvtár, 36. Könyvtár, 37. Lett Tudományos Akadémia, 38. Petera Stuckas Lett Egyetem, 39. Rigai Központi Egyetem, 40. Konzervatórium, 41. Állami Opera és Balettszínház, 42. Nemzeti Színház, 43. Orosz Drámai Színház, 44. Rainis Művész Színház, 45. Bábszínház, 46. Cirkusz

Az óváros (1)

Ahogy már említettem, az első alkalommal Andersens vezetett végig az óvároson, ahol minden házat ismert. Sétánkat a Várnál kezdtük. Lesétáltunk a Daugava partjáig és megnéztük a Várat.

A Rigai vár (33)

Az állami önállóság szimbóluma. Riga alapításakor, illetve a Kardtestvériség Lovagrend 1202-ben történt alapítása után épült az első erődítmény. Ezt a rigai polgárok 1292-ben lerombolták. Majd a lovagrend megerősödése és új támadása után a polgárok 1330-ban megadták magukat. A békefeltételekben szerepelt a vár helyreállítása, amely a Livoniai Lovagrend mesterének a rezidenciája lett. 1484-ben a polgárok egy felkelés során azonban ismét lerombolták.

A ma ismert várat 1515-ben építették. A fennmaradt metszeteken láthatók a ma már nem létező épületről készült képek. Két terme jelentős: a XIX. sz.-i fehér terem és a XX. sz.-i vörös terem, amelyet 1930-ban ragasztottak az épülethez.

A Várban, amely négy utcára néző nagy épülettömb belső keresztszárnyal, helyet kapott az Úttörő Palota, az (Idegen) Szépművészeti Múzeum, a Lett Történelmi Múzeum és a Rainis Irodalmi Múzeum.

Ri-143. A Vár a folyó felől

Ri-144. A vár folyóparti főhomlokzata

Ri-145. A Vár hátsó homlokzata

(Idegen) Szépművészeti Múzeum (33)

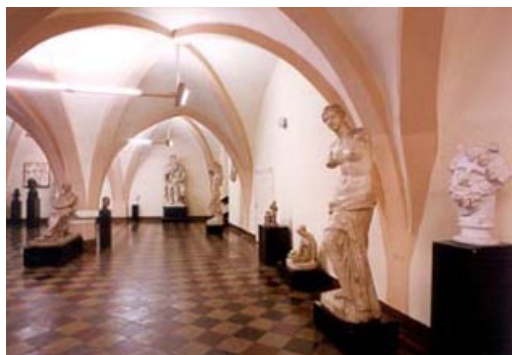
1920-ban alapították, képanyaga: az egyiptomi, a görög-római antik kor művészete, a XV-XX. sz.-i nyugat-európai, a XVII. sz.-i holland-flamand, a XVI-XIX. sz.-i német, a XX. sz.-i belga festészet, és egy meisseneni porcellán gyűjtemény. Csak éppen mintát vettünk a Múzeumból:

Ri-146. Közlekedő

Ri-147. A Vár „Fehér” terme

Ri-148-149. Antik szobrok másolatai

Ri-150. XV. sz.: Madonna

Ri-151. Rottenhammer: Angyali üdvözlés

Ri-152. Eugen Isabey: Halász lánya

Ri-153. Ismeretlen szobrász: Afrodité

Ri-154. Carl Voss: Rebecca

Ri-155. XIX.sz. – Buddha (Tibet)

Ri-156. Van der Lamen: Tékozló fiú

Ri-157. Lett Történelmi Múzeum - Radetzky: Várközut (akvarell - 1840)

A Lett Történelmi Múzeum (33)

Az 1870-es években alakították ki a Vár épületében. A lett nép történetét mutatja be a kezdetektől napjainkig.

Ri-158. Livónia térképe

Ri-159. Viking figura

Ri-161. Szóttos öv

Ri-160. Citera

Ri-162. Cimeres tallér

Kijöve a múzeumi komplexumból, átmentünk az Arzenálhoz.

Arzenál (1)

Orosz klasszicista stílusban épült 1828-1832 között. Hosszú földszintes épület, amely az egykori városfalat és annak úgynevezett Leánybástyáját is magába foglalja.

1989 óta Művészeti Múzeum, a modern festészetet, a második világháború után készült képanyagot gyűjti és mutatja be.

Ri-163-164. Az Arzenál utcai és kerti homlokzata

Ri-165. A központi rész tetőzete

Ri-166. Oromdíz

Ri-167. Keresztboltozatos kiállító terem

A továbbiakban, mielőtt a Dómot felkerestük volna, az óvárosnak a belváros felé lezáró városfalát, a Svéd kaput és a Lőportornyot néztük meg.

A Svéd kapu

Riga egyetlen fennmaradt városkapuja, amely 1698-ban épült a XIII. századbeli városfalhoz, a mellette álló bástyához és a szomszédos házakhoz. A Svéd Kapu ott jártunk idején a Lett Építőművészek Háza volt.

Ri-168-169. A Svéd Kapu és a tülso oldalról visszatekintve

A Lóportorony (31)

1330-ban említik először lóportoronyként, átmérője: 14,3 m, magassága: 25,6 m, mélysége: 3 m. A toronyban és a hozzá csatlakozó épületben 1937-1939-ben Hadtörténeti Múzeumot, 1945 után Forradalmi Múzeumot létesítettek.

Ri-170-171-172. A Lóportorony és környezete

Ezután visszafordultunk a folyó felé, és a közeli Jakab templomhoz mentünk.

Jakab templom (15)

Nevét már az 1226-ból származó írásos emlékek is emlegetik. A városfalon kívül épült a környékbeli kisebb települések hívei számára. Háromhajós bazilika, 80 m magas tornyát a XVI. és a XVIII. sz.-ban restaurálták.

A templom történeti érdekessége, hogy az egykorú feljegyzések szerint Albert püspök megengedte a cisztercita szerzeteseknek, amíg kolostoruk temploma

meg nem épül, addig látogassák a Jakab templomot, ahová egyébként csak a „bennszülöttek,” a livek és lettek járnak. A templomot a reformáció idején iskolává alakították, és később itt tanított többek között a német irodalom jelentős személyisége, Gottfried Herder is.

Ri-173-174. A Szent Jakab templom tornya és a Jakab Iskola

Ri-175. Herder

Ezután megnéztük az említett volt cisztercita kolostort, és templomát, a Mária-Magdolna templomot, amely a Jakab templommal éppen szemben van.

Mária Magdolna Templom (14)

1255-1582. között Cisztercita apácák lakták a kolostort. Az orosz annektálás után a templomot ortodoxosították, és ez lett az Alexander Nyevszkij templom, amelyet 1746-ban, az újjáépítése során barokkosítottak.

Ri-176. Mária-Magdolna

Ri-177. Alexander Nyevszkij ikonosztáza

A Dóm és a Dómkolostor (30)

1211-ben Albert püspök alapította az eredetileg teremtemplomnak épült, jelenleg román és gótikus stílusú háromhajós bazilikát. A reformációt követő templomrombolások a Dómot sem kímélték, és a századok során végrehajtott felújítások, javítások során sok építészeti stílus befolyása érvényesült. A templomot 1962-ben restaurálták. Tornya 90 m magas.

A Káptalani termet, az úgynevezett Dómkolostort, a reformáció idején könyvtárrá alakították, majd a XIX. sz.-ban kibővítve, múzeumot rendeztek be az

épületben. Ez *Riga Állami Történeti Múzeuma*, amelynek négy osztálya van: régészeti, történeti, tengerhajózási és szocialista építési.

A múzeumot nyitva találtuk, de éppen csak mintát vettünk a kiállított tárgyakból:

Ri-178-179. Riga nagy címere (XIV.sz.) és kis címere (hímzésen)

Ri-180. Ékszerek

Ri-181. Riga a lengyel és svéd háború idejében.

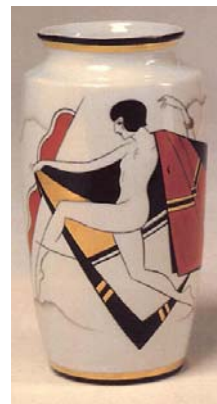
Ri-182. Riga és a rigaiak: Öltözetek, bútorok

Ri-183. Fekete Fejűek Társulata: Saul üldözi Dávidot (ezüst) A. Becker 1684.

Ri-184. XII. Károly svéd király csizmája

Ri-185. S. Vidbergs: Porcelán váza

Ri-186. Szent Kristóf (XVI. sz.)

Ri-187. Lovagi páncél
XVI. sz.

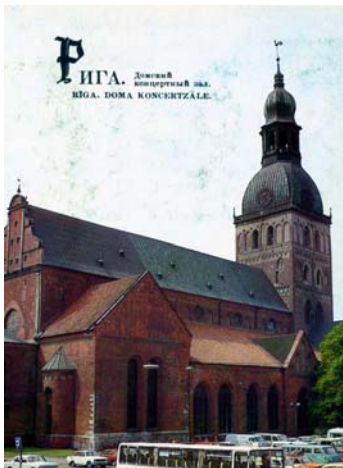
Ri-188. A rigai kikötő (XVII.sz.)

Ri-189-191. A. Cirulis és K. Ulmann: A köztársasági elnöki rezidencia bútorából (1920)

Ri-192-193. Riga székesegyháza a Szt.Péter tornyából és a Dómtérről

Ri-194-195. A Dóm és a Szt. Péter tornya

Ri-196. A Szt. Péter templom

A Dómot, híresen jó akusztikája miatt, hangversenyeremül használták. A templom folyamatosan zárva volt, így nem nézhettük meg az 1561-ből való szőszéket, az 1896-ban készült oltárát és a nemzetközileg híres, közel 7.000 sípot tartalmazó orgonáját.

A középső képen ugyan szomszédosnak látszik a Szent Péter templom tornya, de hogy közelebből megnézhessük, át kellett mennünk az óvárost kettéosztó Lenin úton a másik negyedbe. Útközben elhaladtunk egy vörös téglából épített neogótikus katolikus templom mellett, amely használaton kívül volt.

A Szt. Péter templom (19)

A Balti államok egyik legszebb román-gótikus temploma. Az első említés 1309-ből származik, a kereskedők templomaként jelölik meg. 1523-ban, a reformáció idején evangélikus templommá alakították.

A XVII. sz.-ban a homlokzatát barokkosították. 1941-ben a 72 m magas tornyát lerombolták. Újjáépítése hosszú ideig tartott, az 1954-1973 közötti időszakban folyt. A torony szerkezete Európa egyik leghíresebb famunkája.

Ri-197. Az apszis felől nézve

Ri-198. Utcarészlet

Ri-199. A Szt. Péter órája

Ri-200. A Szt. György ablaka

Az egykori Szent György templom (21)

Riga egyik legrégebbi épülete, túlélte a Kard Testvériséget. 1202-ben alapították, a XV. sz.-ban szegényházzá, majd a XVI. sz.-ban raktárrá alakították.

Utolsó átalakítását a XVII. sz.-ban végezték, amikor udvarából a szomszédos utcára átjárót építettek. Eredeti belőle a két keskeny ablak. Iparművészeti (Dekoratív Művészeti) Múzeum céljára hasznosították.

Ri-201. A Szt. György templom

Ri-202. A Szt. János és Szt. Péter tere

Szt. János templom (17)

Nevét először 1297-ben említik az írásos emlékek. Érdekessége, hogy mivel beépített területen áll, az 1330. évi bővítéskor a gyámpilléreket kénytelenségből nem kívül, hanem a templomon belül építették. A hosszanti falak mentén négy-négy kápolnaszerű beugró keletkezett. Ide építették a mellékoltárokat. A XV-XVI. sz.-ban mennyezetét csillagboltozatokkal díszítették, északi végfalára pedig 34 m magas, lépcsős oromfalat építettek. Belső berendezését a XVIII. sz.-ban barokkosították.

Ri-203. A környék

Ri-204. Szent János templom

Ri-205. Mellékutca

Eka Konvents

A templom szomszédságában van Ek, egykori rigai polgármester menhelye, amelyet 1435-ben özvegyek számára, átmeneti szállásnak építtetett. Eredeti elrendezése, falépcsője, nyitott tűzhelye fennmaradt.

Homlokzatának díse a polgármester jótékonyága előtt tisztelgő emléktábla, közepén bibliai jelenettel.

Ri-206. Az „Eka Konvents” utcája

Ri-207. Ek emléktáblája

Ri-208. Közelebről

Ri-209. Igazi sikátor

Ri-210. Szt. György környéke

Ri-211. Az utca túlsó oldala

Ri-212. Mellékutca

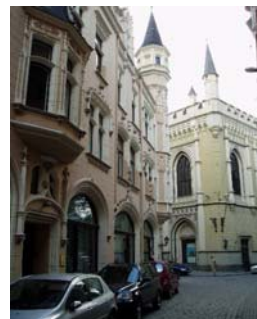
Céh házak

A *Kis Céh*et az *iparosok* 1330-ban alapították. 1557 óta ezen a helyen áll a Kis Céhház, amelyet a XVII. sz.-tól négy ízben is újjáépítettek, illetve átalakítottak, utoljára 1864-ben.

Az épület a Lett Szakszervezeti Tanács Kultúrháza.

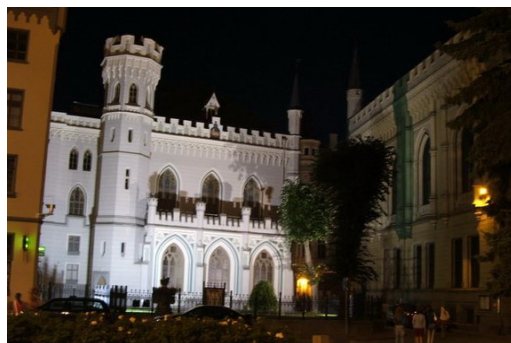

Ri-213-214. Kis Céhház (Maza Gilde) fríze és az oromdisze

Ri-215. Nagy Céhház

A *Nagy Céhház* 1354-ben épült a német *kereskedők*nek. A XVII. sz.-ban átépítették, ekkor barokkosították, amelyet 1854-57. között lebontottak, majd eklektikus és angol gótikus stílusban újjáépítettek. 1965 óta a Lett Filharmonikusok Háza.

Ri-216. A két céhház kivilágítása

Ri-217. A nagy Céhház (Liela Gilde)

Ri-218. A Filharmonikusok tere

A Szt. György templom előtt megnéztük a XIX. sz.-i klasszicizáló, eklektikus stílusú palotát, az úgynevezett Régi Városházát, amely a II. világháború alatt jelentős károkat szenvedett. Csak a 70-es években állították helyre.

Ri-219. A Városháza a Szt. Péter tornyából

Ri-220. A Városháza

Kereskedőházak

Az óváros házainak jelentős része kereskedőház volt. Általában a földszinten volt az iroda, vagy fogadóhelyiség, az első emeleten voltak a lakóhelyiségek, a többszintes tetőtér pedig raktárul szolgált. Az emeletek között csörlővel szállították a raktározott árut. Ezeket a házakat akkor építettek, amikor a kereskedelmi kapcsolatok a hollandokkal már megszilárdultak, sőt az építészetre is befolyást gyakoroltak.

A „*Három fivér*” három szomszédos épület, innét a Három Fivér elnevezés. Riga legrégebbi lakóházai.

Az *első* a 17. sz. épület, amelynek a földszintje volt a lakótér. Ez egyetlen helyiség, amelynek a hátsó részében volt a nyitott, más néven szabad tűzhely. Az emeletek közötti födémekben négyszög alakú lyukat hagytak ki, amelyen csörlővel szállították az árut az emeletekre. A XVI-XVII. sz.-ban átépítéseket végeztek, majd 1687-ben a házban pékséget rendeztek be.

A ház Építészeti Múzeum.

Ri-221-222. A „három fivér” épületcsoport

A *második*, a 19. sz. épület 1646-ben épült. Belső elrendezése hasonló az előzőhöz.

A *harmadik*, a 21-23. sz. ház homlokzata megőrizte a hajdani formáját, de a belső részeket a higiéniai előírásoknak megfelelő lakásokká alakították át.

Ri-223-225. A „három fivér” környezete és a középső ház udvara

A *Dannenstern ház* (22) A XV. sz.-ban épült Ernest Merts holland kereskedőnek, de a ház a nevét a svéd királyi házról kapta. A tetőtérben ötszintes raktárt alakítottak ki. A csörlős felvonót az épületen kívül, a tűzfal oldalán helyezték el, amelyhez minden szinten ajtót nyitottak. A mészkö burkolatú házat 1896-ban barokkosították, Dietrich Walter szobrász alkotása. A felhasználásáról nem kaptam információt.

Ri-226. A Dannenstern ház

Ri-227-229. Homlokzatzdíszek

Ri-230. A Reitern ház

A *Reitern ház* . Az épületet 1685-ben építette R. Bindenschuk városépítő mester Johann Reitern kereskedő, a városi tanács testületi tagja részére. Az épületben van az Újságírók Háza.

Ri-231-233. Egykori vegyes rendeltetésű házak, ma lakóházak

A Feketefejúek Háza Riga egyik nevezetes építménye volt a Városház utcában. 1334-ben említették először, mint új épületet, amelyet Large Guild kereskedő bérelt a várostól a nőtlen céhlegények szállására. A „Feketefejúek háza” szimbolikus elnevezés, amely Szt. Mauriciusról, mint Hanza város patrónusáról származik.

A reprezentatív épületet a város 1713-ban eladta. A cári időktől „VIP” szerepe volt. 1941-ben, a II. világháborúban elpusztult. A szovjet időben tervezték a rekonstrukcióját, de nem került rá sor. A képet egy újságcikk fényképeként kaptam.

Ri-234. A Feketefejúek Háza

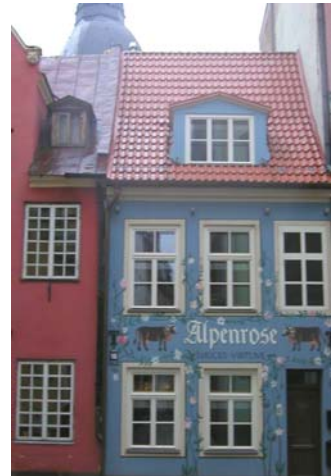
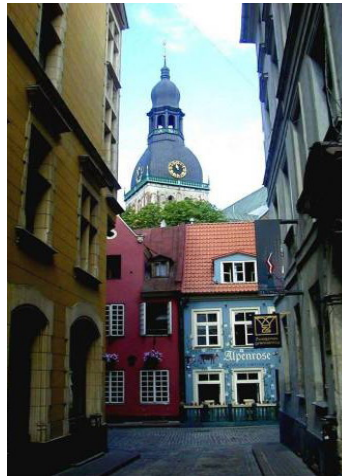
Ri-235. Akadémiai Könyvtár

A Lett Tudományos Akadémia Könyvtára (35)

A Tudományos Akadémia „modern”- épülete a Belvárosban, a központi pályaudvar épülete mögött áll, a könyvtár azonban az óváros egyik klasszikus épületében kapott helyet.

Az óváros utcáiban

Az óváros keskeny utcái, sikátorai teljesen megegyeznek az észak-német kisvárosokban látottakkal. Talán annyi különbséggel, hogy az itteniek komorabban.

Ri-236-238. Utcák, cégérek és házak az óvárosban

Ri-239. Étterem az óvárosban

Ri-240. Exkluzív édességbolt

Ri-241. Berga Bazár

Ri-242. Sikátor ékszerbolttal

Ri-243. Drogéria

Ri-244-245. A Berga Bazár egyik oldaludvara és kijárata az utcára

Nagy Péter Palotája

Nagy Péter Riga bevétele után 1711-ben érkezett a városba és hosszabb ideig itt tartózkodott. Az épület akkori belső kialakítása megfelelt palota igénynek. Akkor a palotához tartozott egy földszintes ház is, amelynek a tetején kertet létesítettek, amelyben a cár maga is ápolta a növényeket. A belső részeket később polgári lakásokká alakították át.

A Viestura Kertben, ahová a harmincas években áttelepítették az 1812-es emlékművet, a diadalkaput, Nagy Péter emlékfajaként tartanak számon egy hatalmas szilfát, amelyet állítólag a cár ültetett.

Ri-246. Nagy Péter egykori palotája

Ri-247. A Lett Társaság székháza

A Lett Társaság Székháza

A Társaságot 1868-ban alapították a polgárok. Tagjai értelmiségiek, magánemberek és kereskedők voltak.

Tipikus reformkori céljuk volt: a történelem kutatása, a folklór gyűjtése és a helyesírás javítása.

Ri-248. Az egyik homlokzati dísz

Ri-249. A Műegyetem (márciusban)

Egyetemek

Rigának 26 felsőoktatási intézménye van. Az oktatás kétnyelvű: orosz és lett. A *Műegyetem*, amely Daugava parti sétánya és a Lenina iela sarkán áll, volt Riga első, és a Baltikum legrégebbi és legnagyobb műszaki felsőoktatási intézménye. Az 1862-ben alapított Rigai politechnikum, később lett Műszaki Főiskola, majd Rigai Műszaki Egyetem (*Rīgas Tehniskā Universitāte*).

A *Tudományegyetemet* a Lett Köztársaság Kormánya 1919. szeptember 28-án, Lettország függetlenné válást követően hozta létre. Első elnevezése a *Legmagasabb Lett Iskola (Latvijas Augstskola)* volt. 1923-ban kapta az egyetem a ma is használatos elnevezést: Lett Tudományegyetem (*Latvijas Universitāte / Universitas Latviensis*).

A *Közgazdaságtudományi Kar*, amely közös svéd-lett intézmény, egy szecessziós palotában kapott helyet.

Ri-250. A Műegyetem (októberben)

Ri-251. A Közgazdaságtudományi Kar (nyáron)

Az óvárosból a belvárosba

Ahogy korábban is említettem, az óvárost ketté szeli a Lenin sugárút amelyet XIX. sz.-i épületek szegélyeznek. A sugárút a város tengelyének mondható, egyenes folytatása az a híd, amely a napi forgalom jelentős részét viszi el. Az út jobb oldalán számos kulturális és felsőoktatási középület helyezkedik el, ezek egyike Riga első színháza.

Állami Drámai Színház (43)

A sugárút jobb oldalán, kis előparkban áll a XIX. sz. közepén épült, eredeti nevén Orosz Drámai Színház.

Ri-252-253. Az Orosz Drámai Színház

A belváros

Az óváros határán 1721-ben parkok sorát kezdték telepíteni. A parkok két oldalán alakultak ki a körutak, amelyeken palotákat, múzeumokat, színházakat építettek.

A parksávot is átmetszi a sugárút, amely kiszélesedik a Szabadságszobornál.

Ri-254-255. Parkrészletek

Ri-256-257. A Szabadságszobor, háttérben a Latvija szálló

A Szabadságszobrot 1935-ben közadakozásból állították az 1918-as köztársaság emlékére. Szürke és vörös finn gránit, fehér olasz travertin mészkő és svéd bronz, K. Zale szobrász és E. Stalbergs építész alkotása. Az emlékművet a szovjethatalom megtartotta ugyan, de tartalmában átminősítette.

Ri-258-260. Szabadságszobor és talapzata

Ri-261. A Lettija ablakából

Ri-262. Három ország rész

Ri-263. A Lettija szálloda

A Szabadságszobor helyén korábban egy diadalkapu állt a Napóleon felett 1812-ben aratott diadal emlékére, amelyet 1818-ban építettek.

Amikor a Lett köztársaságot kikiáltották, a város vezetősége elhatározta, hogy az orosz emlékművet kitelepítik. Valóban lebontották, de nem semmisítették meg, hanem eredeti formájában felépítették a parksor túlsó végében, a Viestura parkban.

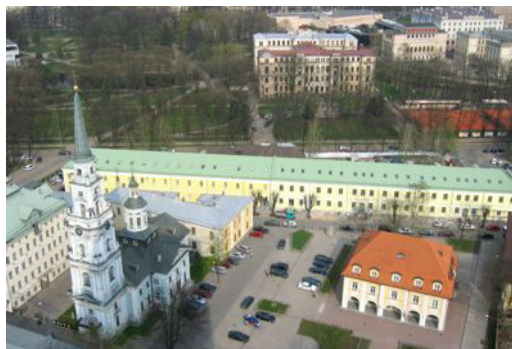
A parkon végighúzódik a korábbi városfalat körülvevő földsánc és várarak, amelyet összekapcsoltak a folyóval, és kellemes környezetet létesítettek szobrokkal, kis hidakkal.

Tovább haladva északi irányba, a Kronvalds Darzs, illetve a Kronvalda bulvarnál található egy erődítményszerű épülettömb, amelynek udvarán áll a

Péter-Pál templom (20)

A jellegzetesen orosz barokk stílusú templom pravoszláv. Információt nem kaptam róla, de a létesítmény jellege olyan, mintha ez lett volna az orosz helyőrség kaszárnyája és temploma.

A templom görög kereszt alakú, és méretéhez képest igen nagy harangtornyot emeltek elé.

Ri-264-265. A Péter-Pál templom és ikonosztáza

Az épület mellett húzódó Kronvalda bulvar túlsó oldalán terül el a Kronvalds-kert, amely nyári időben pancsoló medencés gyermekparadicsom.

Visszatérve a városközpont felé, a Kronvalds-kert és a Gorkij sugárút sarkán ismét színházépületet építettek.

Nemzeti Színház (42)

Az ugyancsak orosz nyelvű színház 1900-1908 között épült A. Reinberg tervei szerint. Kapujának ívei között két Atlasz szobrot helyeztek el. Oromzatát a két „persona” (hangerősítő álarc) által közrefogott lant és Riga város címere díszíti.

Ri-266. A Nemzeti Színház

Ri-267. Oromdísz

Ri-268. Park

A színház egyik nevezetességeként tartják számon, hogy a még épülőfélben lévő, de már működő színházban, 1904-ben Gorkij személyesen vett részt két darabja, a „Kispolgárok” és az „Éjjeli menedékhely” színrevitelének munkájában.

Az Állami Opera és Balettszínház (41)

a Bastejkalns Parkban épült első középület. Azután készült, hogy az oroszok 1856-ban törölték a város erődítmény státuszát, és a városfejlesztés megbonthatta az erődítményrendszert.

Az Operaház, Riga második színháza, 1860-1863 között épült német színháznak. Tervezője L. Bonsted, a Szentpétervári Művészeti Akadémia professzora volt. Félkör alakú nézőterén, amelyen három erkélysor van, 1240 ülőhelyet és 150 állóhelyet alakítottak ki. A eklektikus stílusú épület bejáratánál 6 ion oszlop tartja a timpanont.

Ri-269-270. Az Opera nyáron a parkból, és közelebről

Szerettem volna belülről is látni, de a programom másként alakult, egészen más zenei eseményben lett részem.

Ri-271-272. Az Opera alkonyi napfényben és éjjeli kivilágításban

Ri-273. Oldalhomlokzat

Ri-274. Az Opera parkja októberben

Természettudományi Múzeum (32)

A Kirov park melletti körúton a belváros egyik legérdekesebb látnivalója az 1845-ben alapított múzeum, amelynek növénytani, állattani, geológiai és őslénytani osztálya egyaránt figyelemre méltó gyűjteményt mutat.

Ri-275-276. Antropológiai terem: fejlődéstörténet

Ri-277. Közlekedő

Ri-278. Ósállat csontváza

Ri-279. Batiscaf

Ri-280. A tenger világa

Engem legjobban a tenger élővilágát bemutató részleg fogott meg, mer amikor Kubában jártam, a havannai akváriumban nem mutattak, vagy nem láttam a melegtengeri korallokat.

Ri-281. Korallok

Ri-282. Csigák

Ri-283. Páncélosok

Ri-284-285. Korallok

Ri-286. Lepkék

Ri-287. Lepkék és rovarok

Ri-288. Elterjedtségük

A két körút által közrefogott park sétányain számos híres személyiség emlékműve áll. Néhány szobrot magam is megnéztem (Blauman, Rosenthal, Kirov), de „személyes kontaktus híján” ismeretlenek maradtak, és így nem kaptak helyet a pillanatképek között.

Állami Lett és Orosz Szépművészeti Múzeum (34)

A „Kommunaru parks” szélén, a Gorkij sugárút és Kirov utca kereszteződésénél impozáns barokk épületben van a V. Neimanis tervei alapján 1903-1905 között készült Múzeum.

Földszintjén a balti festők XVIII-XIX. sz.-i alkotásait, az I. emeleten pedig az 1900-1945-ig készült műveket mutatják be tematikus és koncepcionális rendben.

Ri-289. Szépművészeti Múzeum

Ri-290. Oromdísze

Ri-291. Közlelebbról

Ri-292. A Nemzeti Galéria képeiből

Ri-293. Bejárat

Ri-293-294. Lépcsőkarok a földszinten és az I. emeleten

Pravoszláv székesegyház (13)

A Kommunáru parks Szabadságszobor melletti végénél, a szállodánkhoz közel van a bizánci stílusban épült pravoszláv érseki székesegyház, amelyet 1989-ben planetárium céljára használtak.

Ri-295. Bejárat

Ri-296. Görög kereszt alaprajzú templom

Ri-297. A nagy kupola

Művészeti Akadémia

Az Akadémia eredetileg kereskedelmi iskolának épült 1903-1905 között, a város katonai felvonulási és gyakorlótere helyén.

Ri-298-299. Művészeti Akadémia

Az eklektikus, pszeudo-gótikus téglalapépületben hiába kerestem szimmetriát. Az első világháború után, a köztársaság kikiáltása után lett felsőoktatási intézmény, és a szovjethatalom idején is az maradt.

Szeccessziós házak és házsorok

A belváros jelentős részében épültek a gazdagabb kereskedők és polgárok részére szeccessziós (Jugendstil) paloták. Elsősorban az Alberta iela egy házsora volt ilyen szempontból nevezetes. Andersens úgy vélte, hogy egy kicsit el is túlozták a kérkedést. A készült képek közül néhányat megnevezés nélkül mellékelek.

Ri-300.

Ri-301.

Ri-302.

Ri-303.

Ri-304.

Ri-305.

Ri-306.

Ri-307.

Ri-308.

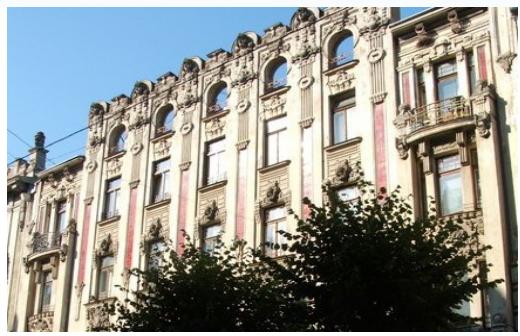
Ri-309.

Ri-310.

Ri-311.

Ri-312.

Ri-313.

Ri-314.

Ri-315. Banképület az óvárosban

Ri-316. Rendőrség

Három olyan épületcsoportról készítettem fényképet, amelyek stílusban eltérnek a belváros jellegétől.

Ilyen a Parlament szocreál épülete, a Vásárcsarnok hangár jellege és a Tudományos Akadémia székházának sztálini gótikája.

Ri-317. A Parlament

Ri-318. A Központi Kolhozpiac (Vásárcsarnok)

Ri-319. Standok a Vásárcsarnok mellett

Ri-320. Oldalbejáratok

Ri-321. A magánkereskedők részlege

Ri-322. Hentes üzletek

1989-ben a SZU-ban még mindig nagy eredménynek számított, hogy magánkereskedői engedélyeket is kiadtak olyanoknak, akik saját terményeiket vagy termékeiket árusították.

Egyébként Rigában is láttam olyan utcai kereskedelmet, amelyet mi itthon KGST piacnak nevezünk.

Ri-323. Központi Piac

Ri-324. KGST piac: utcai bazár

Lett Tudományos Akadémia

A Szovjetunió hozta létre a Lett Tudományos Akadémiát, és központi beruházásból építették meg a 30-as évek szovjet építészeti stílusában a székházat.

Ri-325. Főbejárat

Ri-326. Hátsó homlokzat

Ri-327. Virágpiac

Ri-328. A TV torony és az Akadēmiya tornya

Ri-329. Az 1905-ös emlékmű a vasúti hídnál

Közlekedés

Helyközi és nemzetközi közlekedés

Ri-330. A Baltikum fő útvonalai

Riga Lettország és egyben a Baltikum egyik legjelentősebb kereskedelmi és közlekedési központja. Rigát nemzetközi tengeri komp- és hajójáratok kötik össze Stockholmmal, Kiellel és Lübeckkel. A Baltikum legfontosabb repülőtere a rigai, és Riga fontos vasúti csomópont is az Orosz-, Belorusz-, a Litván- és az Észt- SZSZSZK között. Rigán keresztül halad a *Via Baltica*, amely Prágát és Berlint köti össze a Balti államok fővárosaival és Helsinkivel.

Városi közlekedés

Lóvasút volt az első városi tömegközlekedési eszköz.

1882-ben Svájc főkonzulja, Eugen Diponu lóvasút vállalatot alapított, egy vonalal és egy 40 fő szállítására alkalmas kocsival. Az 1890-ben kötött szerződése alapján, a Diponu által vezetett társaság vállalta további vonalak nyitását és a lóvasút elektromos vasúttá történő átalakítását.

A villamos vasút kiépítése egészen az I. világháborúig folytatódott és 1915-ben a hossza mintegy 49 km volt, és egy év folyamán több mint 52 millió utast szállított. Lettország önállóvá válását követően egy belga vállalkozás üzemeltette a rigai villamos vonalakat.

1931-ben a város villamos közlekedési hálózata városi tulajdonba került. A második világháborút követően a villamos hálózatot csak részben állították helyre.

Ri-331. Villamos Riga belvárosban

1947-től *trolibusz*vonalak építése kezdődött a villamos vonalak helyett. 1975-ig alkalmaztak kalauzokat a villamosokon és trolibuszokon.

Az első *autóbusz*vonalat 1924-ben nyitották meg.

1938-ban 151 önálló, magánvállalkozások által üzemeltetett autóbusz közel 30 millió utast szállított. A II. világháborút követően

Ri-332. Magyar autóbuszok Riga közlekedésében

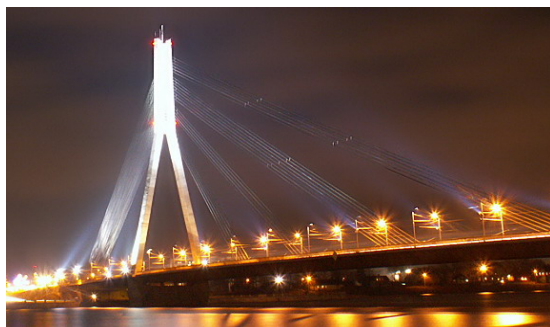
1946-ban paranccsal alapították meg az 1-es számú Rigai Autóbusz Üzemet (1. Rígas autobusu parka). Az 1960-as évektől kezdődően Riga autóbusz közlekedését **magyar Ikarus** autóbuszok biztosították.

Riga városi tömegközlekedésében 1989-ben 10 villamos- 22 trolibusz- és 53 autóbusz vonalat üzemeltetett a közlekedési vállalat.

Hidak

Riga a Daugava két partján terül el. A folyón összesen 2 közúti és egy vasúti híd volt, és ennek következtében - az ismerősök elmondása szerint - Rigába mindennapos volt a közlekedési káosz.

Az *első közúti* híd érdekes volt, magas árbocról kifeszített kötelek tartották. Hasonlót egyszer Pozsonyban láttam. Csak egy pillére volt a mederben, amelyen az árboc állt.

Ri-333-334. A modern kötélhid nappal és éjjeli kivilágításban

A *másik közúti* híd a mi Petőfi-, vagy Árpád-hidunkhoz volt hasonló, és a Lenin sugárút vonalában épült. Hat pillér tartotta.

A *vasúti* híd szerkezete hagyományos volt. Hat pillér között öt íves rácsos szerkezet tartotta. Az óváros mellett lévő központi pályaudvarhoz vezetett.

A folyami *hajóállomásról* szárnyas hajókat láttam a tenger irányába haladni. A *kikötő* emelő és transzport berendezéseit közelről nem láttam, de vettem érdekes levelezőlapokat.

Ri-335-336. A kikötő teher-, gyakorló- és személyhajókkal, rakodóterekkel

Ri-337. A rakodó-berendezések közelebbről

Ri-338. A személykikötő közelebbről

Gazdaság

Lettország gazdaságáról nem sokat tudtam meg a háromszori látogatás alkalmával.

Területe elsősorban mezőgazdasági művelésre teszi alkalmassá, amihez időjárása is megfelelő.

A Szovjetunió a teljes, biztonságos (ön)ellátásra törekedett tagállamaiban, ezért Lettországban is voltak energetikai, nehézgépipari üzemek. A kereskedelmi forgalomban mi a finommechanikai iparral, és azon belül is az elektronikus alkatrészgyártó iparral voltunk kapcsolatban.

Hallomásból tudtam, hogy Lettországnak jelentős nemesfém eszközöket, ékszereket gyártó ötvös ipara van. Ezt bizonyították a Moszkvában vásárolt ezüstneműk is, amelyeknek paszportján Lettországot jelölték meg.

Jó híre volt a lett színes televízióknak, amelyek export minőségűek voltak (bár kicsit nehezek), egy ilyet vettem is Moszkvában anyám részére

Rigában sikerült vásárolnom és magánimportban behoznom egy jó minőségű pianinót is.

Lakosság

A kb. 3,5 millió fős lakosságban az ősi finnugor lívek száma százas nagyságrendű.

A szovjet népességpolitika eredményeként elég nagy lakosság keveredés indult meg az oroszosítás szándékával, amelyet már Nagy Péter cár is szorgalmazott. Az értelmiséget mesterségesen irányították más-más tagországba azáltal, hogy a végzés utánkevesen kaptak munkát saját hazájukban.

Ezáltal a nyolcvanas évek végére egyes adatok szerint az alábbi volt a megoszlás: lett 57,6%, orosz 29,6%, fehérorosz 4,1%, ukrán 2,7%, lengyel 2,5%, litván 1,4%, zsidó 0,4%.

Politika

Az első világháborút követő független köztársaság a jobboldali politizálás mentén alakult. Korábban jelentős volt az ország zsidó lakosságának az aránya, de a faszizmus szinte teljesen kiirtotta a lett zsidóságot.

Az 1941-es integráció a Szovjetunióba, a bolsevik eszmét hozta uralkodó helyzetbe, és ez elég nagy népirtással járt, amelyet a lettek soha nem bocsátottak meg az oroszoknak.

A nyolcvanas évek második felében, különösen 1989-90-ben elszaporottak a függetlenséget követelő demonstrációk, amihez Gorbacsov peresztrojka tápot is adott.

1989. március 15-én a magyar delegáció minden tagja kitűzte a kokárdáját. Ez szokatlan jelenség volt, meg is volt a hatása. Kérdezték a lett kollégák, hogy mi miért tűntetünk. Mondtuk, hogy nem tűntetés, hanem *emlékezés* 1848-ra, és elmondtuk, hogy miért.

Ők pedig bizalmasan elmondták, hogy náluk erősödik a szabadságmozgalom, a függetlenség vágya. Készülődés van március 18-ra, amikor megemlékezés lesz náluk is, a függetlenségi harcok és a szovjetesítés áldozatai emléknapja.

Az emlékezés virágait a *Szabadságszobor* talapzatán és az egykori szovjet-orosz követség házánál, a korábbi Metropol Szálló épületénél helyezik el.

Ri-339. A Szabadság szobor és a Hotel Latvija

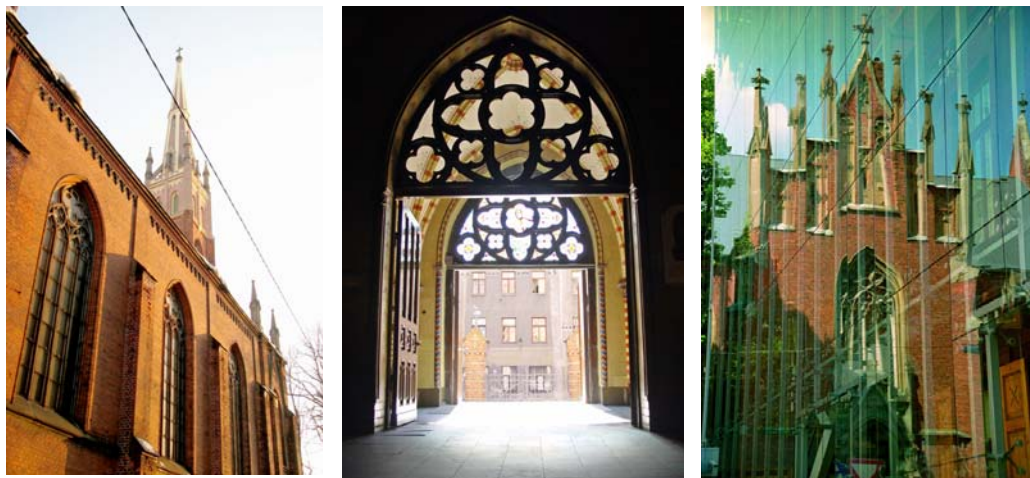
Ri-340. Kirov egykori népbiztos rezidenciája

Ri-341-342. A függetlenségi megmozdulás virágai a talapzaton

A *megmozdulásnak* része volt egy hangverseny 18-án, este 7 órakor, a szállodánkhoz közeli „öreg” Szt. Gertrudis neogótikus stílusú templomban, amelyen

előadták Lucijas Garutas kantátáját, amelyet a II. világháború idején írt, „Uram, a te földed ég!” címmel.

Ri-343-345. Részletek az „öreg” Szt. Gertrudis templomból

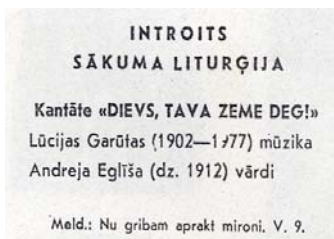
Kértem a kollégákat, hogy szerezzenek belépőt a hangversenyre, de már késő volt, minden jegy elkelt. Jóval a kezdés előtt a helyszínre mentem, ahol a teret sokszáz ember lepte el, akik már nem fértek be. A téren hangszórókat helyeztek el, a koncertet kihangosították.

Egyszer csak észrevettem, hogy néhány embert beengedtek a torony lábánál, egy oldalsó ajtón. Oda mentem, bemutatkoztam, és elmondtam, hogy nagyon szeretnék a hangversenyen részt venni, de későn tudtam meg, és már nem tudtam belépőt szerezni.

Szerencsém volt, beengedett, itt volt a feljárat a kórusra. Azt azonban kérte, hogy úgy álljak, hogy ne zavarjam az előadókat. Akik előttem mentek fel, a karmester és a szólisták voltak.

Ri-346. A meghívó

Előadók:

a DUDAS lett kamarakórus
(Karig.: Marks Opeskins)
a LIGO kórus - Riga
(Karig.: Karmena Jakovela)
Karlis Dedelis - tenor,
Janis Leja - bariton,
Olgerts Cintis - orgona
Vezényelt:
Marks Opeskins

Ri-347. Műsor

Ri-348. Oltár

Ri-349. Az előadók

Ri-350. Orgonista

A kantáta modern zene volt, stílusában Bartók, Kodály műveire is emlékeztethetett. Minden esetre nagy sikere volt, a felforrósodó hangulatban dörrenészerű tapsal fogadták, amely nem akart szünni. Később a közönség és a hallgatóság békésen eloszlott. Rendőrökre nem emlékszem, pedig biztos, hogy „vigyáztak” ránk, de nem voltak láthatók.

Vallás

Livonia, majd Lettország a nyugati kereszténységet vette fel, mint korábban láttuk. A reformáció idején személyes kapcsolatot vettek fel Luther Mártonnal, és a protestáns hit terjedése vallásháborús helyzetet teremtett. A későbbiek során négy vallás osztozott a lakosságon: katolikusok, ortodox pravoszlávok, evangélikusok és zsidók. A zsidóság sorsát a német megszállás megpecsételte, koncentrációs táborok, tömeges kivégzések, népirtás.

A szovjethatalom materializmusa minden vallás ellensége volt, és látszólag az ateizmus volt általános. A peresztrojka azonban ebben a kérdésben is engedményekhez vezetett.

Kirándulások

A *Rundales palotába* szerveztek vendéglátóink kirándulást a nyári kiküldetés alkalmával. A 48 szobás kastélyt Francesco Bartolomeo Rastrelli tervezte kívül barokk, belül rokokó stílusban, a francia palotákhoz hasonló kivitelben.

Ri-351. A Rundales kastély kapuja

Ri-352. A Palota jobb oldali udvari szárnya

Örültünk a lehetőségnek, a látogatáshoz alkalmas volt az időjárás is, így szívesen részt vettem a programban.

Ri-353. Csoportos bebocsátásra várakozunk

Ri-354. A központi rész homlokzata a parkból

Ri-355. Főhomlokzat és baloldali szárny

Ri-356. Hangversenyterem csemlalóval

Ri-357. Feljárat az emeletre

Ri-358. Vázák

Ri-359. Közlekedő

Ri-360. Enteriőr

Ri-361. Meisseni kályha

Ri-362. A sok festmény egyike

Ri-363-364. A környékbeli templomokból megmentett barokk szobrok

A palotát szépen helyreállították, és múzeumot rendeztek be azokból a barokk –többnyire templomi - műalkotásokból, amelyeket megkímélt a háború, vagy a háború utáni vandalizmus.

Tekintettel arra, hogy a templomokat bezárták, az elhanyagolt állapotban csak károsodtak volna.

Ri-365. Krisztus sírba helyezése

Ri-366. Orgona sípszekrénye

Lovagvárak

Utazás közben láttunk néhány várromot és felújított műemléket. Itt tűnt fel nekem, hogy használhatták a régi nemzeti zászlójukat.

Ri-367-368. Várromok a német lovagrendi időkből

Ri-369.

A híres lett skanzen

Ajánlották Andersens-szel az ismerősök Riga Skanzenjének a meglátogatását, amely a lett paraszti életbe nyújt páratlan betekintést. Először idegenkedtem egy kicsit, végül rászántam magam és elmentem a központi busz pályaudvarról az 1-es autóbusszal a hivatalos nevén „A XVII-XIX. század paraszti életét bemutató Állami Szabadtéri Múzeum”-ba.

Ri-370. Pravoszláv fatemplom

Ri-371. Paraszti viselet

Ri-372. Katolikus fatemplom

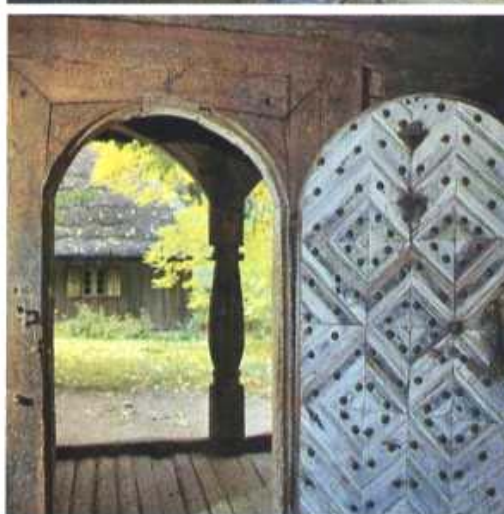
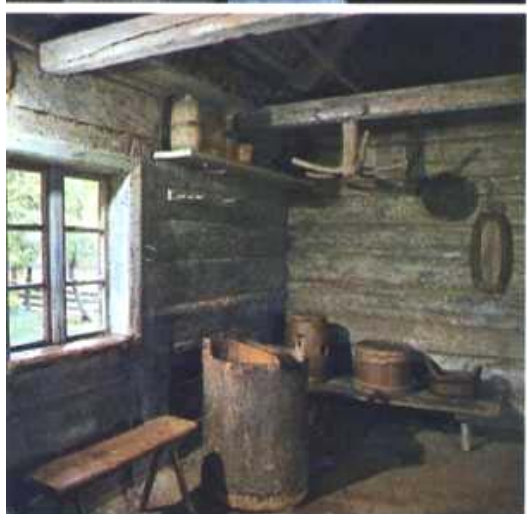
Ri-373. Kápolna

Ri-374. Szószék

Ri-375. Katolikus templombelső

Ri-376. Tanyaház (1)

1928-ban nyitották meg egy parkerdőben. Gyűjteménye több mint 4.100 tárgyat tartalmaz, többek között 46 különböző építményt. Ezek kora 80 és 400 év közötti.

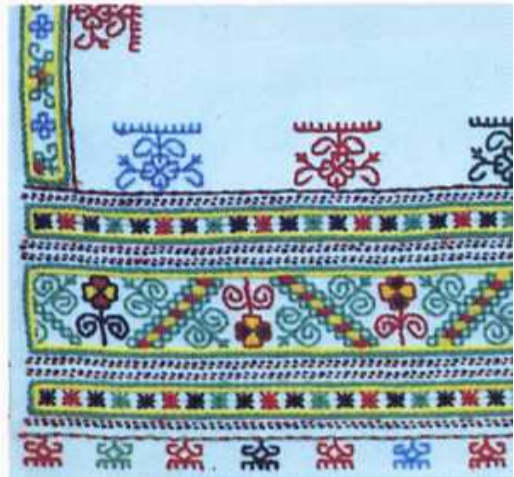
Ri-377. – Tanyaház (2)

A Múzeum négy nép- és tájrajzi egység köré csoportosítva mutatja be az ősi lett falvak életét. A bejárati sétány először egy kocsmához, majd egy templomhoz vezet.

Ri-378. Tanyaház (3)

A ház érdekessége a „tisztá” szoba mellett a háziműhely a faragó székkal, és a ruhák tárolására szolgáló kád, amely a szekrényt pótolja. A háziszőttes finomszálú, házilág festett fonálból készült.

Ri-379. Tanyaház (4)

A második ház kamrája és kocsiszínje, illetve hintőszerű kocsija módosabb gazdára utal (pl. a fakapu). A mives sarokszekrény, a hímzés és a rongyszőnyeg igényesebb háznépet jelez.

Magánügyek

Igazgatóm a képek szerelmese volt, és ezért (vagy másért) mindenütt fiatal festők képeit vásárolta fel, és hivatalos engedéllyel kihozta az unióból. Mivel védett képeket nem vett, vámentesen mindig ki és be is hozta.

Festmények

Alkalmanként engem is megkért, hogy segítsék neki vásárolni. Ezért azután utcai árusoktól és pincegalériákból vásároltunk, de mindig csak szignált képeket, és gondosan feljegyezte az alkotó adatait.

Ri-380.

Ri-381.

Ri-382.

Ri-383.

Ri-384.

Ri-385.

A pianino

Túl sok helyet foglalt otthon Marika zongorája, és már régen ki akartuk cserélni pianinóra. Tekintettel arra, hogy Rigában gyártották a Riga pianínót, az az ötletem támadt, hogy venni kellene egyet.

Egyik alkalommal gyalog jöttem át a hídon a VEF-ből, és a Bank (ld. Ri-315. sz. kép) épületével átellenben megláttam egy hangszerüzletet. Benéztünk, és ott kiállítva láttam egy középbarna, szépen fényezett, Riga típusú pianínót, ami megtetszett. Ilyet szeretnék.

Érdeklődni kezdtem a részletek felől. Három változat volt: a Riga-116/2 (700 Rbl), a Riga 116/3 (672 Rbl) és a Riga 116/2a (684,30 Rbl). Nekem ez utóbbi kivitelű tetszett. Volt megtakarított rubelem, tehát megerősödött a vételi szándék, és mondtam, hogy kérek egy 116/2a típusút.

Nagyon udvariasan figyelmeztettek, hogy külföldinek nem adhatnak el vámenegedély nélkül, különben sincs eladó példány, meg kell rendelni a gyártótól. Megköszöntem és távoztam.

A Metrimpex, delegációnkban lévő képviselője arra a kérdésre, hogy miként lenne lehetséges hazaszállítani, telefonálni kezdett. Kiderült, hogy a nyáron lesz szállításuk Rigába, visszafelé üresen megy a kamion, így a hazaszállítás megoldható lesz. A szállítás mennyibe kerül kb. 2.000 kilométerről? Újabb telefonok. Eredmény: hivatalosan szinte megfizethetelen, de barátilag megoldható: a szállítási főnök is, a sofőr is kap 100-100 Rbl-t. Rendben, mondtam.

Hogyan rendeljük meg? Itt kapcsolódott a folyamatba a VEF nemzetközise, (ahogy az elszállásolásnál már említettem). Azt mondta, hogy mindenben szívesen segít, és magára vállalta a szervezést és az ügyintézését.

Mikor kell megrendelni? – kérdeztük.

Mondták, hogy májusban, de a megrendeléskor ki is kell fizetni.

Mikor lesz készen? - kérdeztük.

Amikor el tudjuk szállítani - válaszolták. Ez ugyan nem volt világos, de az orosz kolléga azt mondta, hogy rendben.

De mi lesz a vámoltatással? –kérdeztem.

Az orosz kolléga mondta, hogy náluk semmi, nem is látja a vámos a lezárt kamionban, illetve a lezáráskor a vámtisztviselő kap egy üveg barackpálinkát.

A moszkvai magyar kereskedelmi kirendeltségi kolléga azt mondta, hogy a kultúrcikkek Magyarországon vámentesek. Ebben maradtunk.

Letétben az orosz kollégánál hagytam 700 Rbl-t, és valóban: májusban megrendelte és kifizette.

Telefonon biztosított, hogy minden rendben lesz, ugyanis ő a kifizetés előtt felkereste a hangszergyár igazgatóját, és mindent megbeszéltek. Mondta, hogy júniusban elvihetem, de hozzak néhány palack magyar ajándékot.

Úgy is lett.

Ri-386. A pianinó számlája: „fizetve”

Ri-387. A pianno gyártási dokumentuma

Elérkezett a június. Rigába érkeztem, még aznap elmentünk a hang-szergyár igazgatójához. Bemutattak, átadtam egy kis ajándékot. Mondta, hogy kész a megrendelt hangszer, nagyon örül, hogy ilyen messziről vevőjük lettem.

Mellém rendeltek egy hangszerész mestert, aki azt kapta feladatul, hogy mutassa be a hangszert.

Az udvaron keresztül elmentünk a raktárba, amely formáját tekintve olyan volt mint a rigai vásárcsarnok, de bádog tetővel. Méretét tekintve is alig volt kisebb. Forró meleg volt a raktárban, ahol százával sorakoztak a pianinók. A mester azt mondta, hogy válasszak. Én megkértem, hogy ő válasszon.

Színek szerint csoportosítva álltak a hangszerek, én megmutattam, hogy milyen színűt szeretnék. Ekkor következett a mester, felnyitotta egy választott színű hangszer szekrényét, megvizsgálta a szerkezetet, majd másokat is megvizsgált, és egynél megállapodott. Kipróbálta a hangzását és javított a hangolásán, és azt mondta, hogy ez az én pianinóm. Majd megjelölte a hátlapján. Minden hangszer klaviatúráján volt egy barna kis füzet, az „útlevele”. Ezt kivette és nekem adta.

Visszamentünk az épületbe, utasítást adtak a csomagolóknak, hogy ládázzák be a megadott számú hangszert.

Hálásan megköszöntem a mesternek, és átadtam egy kis szuvenírt Magyarországról.

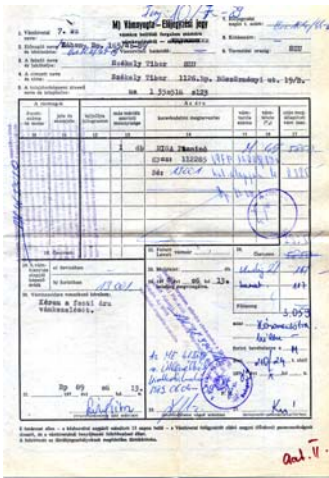
A csomagolókkal visszamentünk a raktárhoz. Hozták az emelőt, a hangszert kiemelték, előrehozták a csomagoló térbe, ahol a rendben álló ládaelemeket összeválogatták. Becsomagolták, kipárnázták és beládázták a pianinót, közben odahozták a dokumentációt és rögzítették a láda „zsebében.” A csomagolók dohányosok voltak, köszönetül kaptak egy karton cigarettát.

A szállító részleg elhelyezte a beládázott hangszert, amiért majd jönni fog a kamion. Kaptunk egy kis igazolást, amire majd kiadják és felrakják a kamionba.

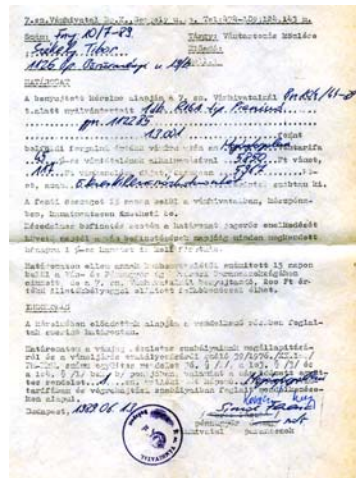
A továbbiakban Budapestig nem láttam a csomagot.

Ri-388. Kezelési utasítás

Ri-389. Vámnyilatkozat

Ri-390. Vámhatározat

Amikor a kamion Budapestre érkezett, vámáru raktárba szállították. Otthon Bakonyi József kollégám távollétemben intézte a vámmoltatást. Mint kiderült nem tartották vámmentesnek, és egy vámeljárás kezdődött. 13.001-Ft-ra értékelték a vámárut, amire 5.967,-Ft vámot vetettek ki. Ezt később 3.059,- Ft-ra mérsékelték. Kifizettem, hazaszállítottuk. A szállítást igazgatóm szervezte. A szállítók kibontották a ládát, és hála a rigai csomagolóknak, sértetlennek találtuk. A szántalpas láda nyers deszkákból és lécekből készült gerendavázra. A rengeteg faanyag mindössze alig került többre Rigában 4 rubelnél, vagyis 70-80 forintnál.

A szállítás költsége feleségem eladhatatlannak minősített öreg zongorája volt, amely fedezte az új páncél tőkés hangszer kiszállítását a vámraktárból, felcipelését a IV. emeletre, az ugyancsak páncéltőkés rövid zongoránk lecipelését, felrakódását és elszállítását, amely végül igazgatóm vidéki házába került. Így zárult eddigi legnagyobb értékű magánimport tranzakcióm.

Ri-391. A pianinó

Mi változott?

Tizenöt év telt el azóta, hogy utoljára Rigában jártam, és csak most jutottam hozzá hogy összefoglaljam akkori élményeimet, és megemlékezzem azokról, akikkel együtt voltam, vagy akikkel ott találkoztam.

Amíg Lettország a Szovjetunióban volt, egy világ választott el minket egymástól, most pedig együtt vagyunk tagjai a másik világnak, az Európai Uniónak.

Megváltozott a politikai rendszer, és az állami struktúra, amit ők 1989-ben már olyan nagyon akartak. 1990-ben újra kikiáltották a független Lett Köztársaságot, és 1992-ben valóban, és történelmükben először lettek függetlenek. Mert a bevezetőben összeállított kronológia szerint eddig soha nem voltak szabadok

A vikingek alapította kereszténység révén a német egyház és lovagrend birtokolta Livóniát. Majd a svédek, az oroszok, a litván-legelek, németek és végül a Szovjetunióban ismét az oroszok vették el szabadságukat és önállóságukat.

A peresztrojka változása felszabadította önállóságuk vágyát, és ennek igazán már senki nem tudott, és nem akart újtába állni.

Fellapoztam az internetet, és megnéztem azokat a képeket, amelyeket az általam ismert városrészeiről tettek fel a világhálóra.

Nagyon gyors fejlődésnek indultak, és rejtély számomra, hogy ki és hogyan finanszírozta fejlesztéseiket, amikor a szovjet rendszerrel együtt lebontották a szovjet ipert, felszámolva szinte mindent abból amit addig építettek.

Ahogy olvasom, a munkaképes lakosság 80%-a szolgáltatásból él. De ki termeli meg, és teszi bele a forgószinpadba azt a pénzt, amit a szolgáltatásokért egymásnak körbeadnak, sőt „megfialtatnak.”

Mert kétségkívül gyarapodnak. A gyarapodás mértékét, és az életszínvonal alakulását nem ismerem, de amit a városképeken látok, annak finanszírozásához pénz kell, különösen egy négy vagy hatpályás híd építéséhez.

A városban minden „nyugatibb” lett. Az óvárosban és a belvárosban házak színesebbek, mint korábban voltak. A házak kapuja mellett megjelentek a réztáblák, amelyek többségben értelmiségi szolgáltatók: orvosok, jogászok, közgazdászok kis cégtáblái.

A vallásgyakorlás ismét szabad, visszakapták és felújították a templomaikat.

Ri-401. Óváros: Dómtér

Ri-402. Belváros: Pravosláv székesegyház tere

Ri-403. A dóm felújítása

Ri-404. Szt. Péter templom

Ri-405. Dómtér

Ri-406-408. A pravoszláv székesegyház kívül és belül

Ri-409. A Zsinagóga

Ri-410-411. „Réztábla a kapu alatt”

A belváros szecessziós „csodái” megújultak, és az idegenforgalom keresett színterévé lettek.

Ri-412. Házsarok

Ri-413. Oromdísz

Ri-414. Palotasor

Ri-415. A macskaház

Ri-416. Atlasz(ok)

Ri-417-419. Lakóházak és középületek

Ri-420-421. Sarokházak és házsarkok

Ri-422. Erkélykonzolok

Ri.423.-424. Faragott díszes homlokzatok.

A fellelhető rajzok, fényképek és festmények alapján 1999-re újra felépítették a Feketefejűek Házát, és ez lett az új Városháza.

li-425-426. A Feketefejűek Háza nappal, és éjjeli kivilágításban

Ri-427-428. A Feketefejűek minden oldalról

Ri-429.

Nincs valószínűsége, hogy élőben is meglássam azt, ami 1989-ben hiányzott a városképből, és már igazán nem is vágyom nagy utazásokra.

Ezzel a lenyűgöző képpel búcsúzom Rigától, és attól a néhány száz megmaradt finnugor lívtől, akik rokonaink lehetnek.

Ri-430. Riga légi felvétele az új hiddal.

Ri-431. Riga óvárosa napjainkban

LITVÁNIA

(VILNIUSZ)

Vilnius 1574-ben

1989

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Vilniusz (1)</i>	
Litvánia	107.
Vilniusz	107.
Hivatalos programunk	109.
Az óváros (1)	112.
Idegenforgalmi Hivatal, Harangtorony, Dóm Gediminas lakótorony, Arzenál – Iparművészeti Múzeum, Nemzeti Múzeum, Legfelső Tanács, Zsidó Múzeum, Szent Anna - Szent Bernát, Szent Mihály templom	
Az óváros (2)	119.
Miczkiewicz Ház, Egyetem, Német kereskedők Háza, Szépművészeti Múzeum, Filharmónia	
Az óváros (3)	127.
Szent Kazimír templom, Tymo Quarter, Respublica Uzupio, Borostyán Múzeum, Szentlélek ortodox templom, Ausra Kapu, Pályaudvar, Opera, Drámai Színház, Tudományos Akadémia, Péter-Pál templom	
Azóta	132.
A világ megváltozott, Mit tudhatunk ma, Címer, Pénz, Államelnöki rezidencia, Városháza, Dóm, Gediminas emlékmű és lakótorony, Sikló, Három Kereszt, Etnográfiai Múzeum, Szt. Anna, Egyetemi Könyvtár, Egyetemi Templom, Szt. Káz- mér, (Ortodox) Szentlélek, Ausra Kapu, Péter és Pál, Szt. Miklós, Istenanya temploma, Zsinagóga, Búcsúképek.	

Litvánia

1989. április 21-25. között a MIKI új igazgatójával, Somogyi Gyulával utaztunk Litvániába, Vilniusba.

A SZU három kis balti tagországa – amelyek közül Észtországban sajnos nem jártam – azzal a történelmi ténnyel, hogy vallása a nyugati kereszténységhez kapcsolja, kilógott az új „birodalom”-ból.

Történelmi tanulmányaimból emlékszem arra, hogy a Litván Nagyfejedelemség a középkorban nagyhatalomnak számított, és ezt az egykori hatalmat, a maga idejében nagyterületű országot, a történelem viharai igencsak megtépázták. Lengyelország háromszori felosztását ezek a népek is megszenvedték.

1945 után alakultak ki a mai határok, és az ország tagállam lett a Szovjetunióban.

101. Litvánia térképe

Szovjetunió

Litvánia

102-103. Címerek

Vilniusz (oroszul: Вильна)

Litvánia fővárosa és egyben legnagyobb városa, amelynek történelmi belvárosát részben ma is fal övezi. A város Litvánia délkeleti sarkában, a Vilnia és a Neris folyók találkozásánál, Belorusszia határához közel fekszik. A várossal kapcsolatos ismereteimet főleg a már említett *Panoráma útikönyv* sorozat Szovjetunió c. kötetéből szereztem.

Ezek szerint:

Az első írott feljegyzés a város létezéséről 1323-ból származik: ez Gediminas nagyfejedelem levele, amelyben két templom építéséhez Nyugat-Európából hív iparosokat.

Vilnius a XIV. században két várból állt: az alsó- és a felső várból. A *teuton lovagok* először 1365-ben jelentek meg Vilnius alatt, de a várat bevenniük nem sikerült.

A Német Lovagrend feletti győzelem után békés évek következtek. Vytautas nagyfejedelem uralma alatt a város egy erős ország központjává vált. Később a tatárok elleni védelem céljából építették a kb. 3 km hosszú városfalat.

1386-ban a Lengyelországgal való egyesülés Nagy Lajos lánya, Hedvig (náluk Jadviga) lengyel királynő és Jagelló (náluk Jogila) Ulászló litván nagyfejedelem házassága révén jött létre.

1387-ben a litvánok is felvették a katolikus vallást. Még ebben az évben felépült a városban egy katedrális és Vilnius önálló városi jogokat kapott. A Lublini Uniót követően azonban megindult a lengyelesítés, a litván nyelv és kultúra visszaszorítása. Ebben a korban Vilniusnak csak a vallási jelentősége maradt változatlan.

Vilnius gazdasági felvirágzása a XVI. században kezdődött. Kedvező földrajzi helyzetéből következően az Oroszország és Európa közötti kereskedelem nagyon fontos állomásává lett. A városban különböző céhek (aranyműves, szabó, stb.) működtek, papírmalma és üveghutája is volt.

1579-ben *Báthory István* erdélyi fejedelem, választott lengyel király, itt alapította meg Kelet-Európa *első egyetemét*.

A XVIII. században 18 kolostor és 40 templom működött a városban. 1795-ben, Lengyelország felosztását követően, Vilnius az Orosz Birodalom részévé vált. A Vilnai Kormányzóság központjaként Vilnius az Orosz Birodalom harmadik legnagyobb lélekszámú városa lett.

A XIX. században a napóleoni háború pusztításai újra visszaesést hoztak a város gazdasági életében, de ezen a helyzeten javított a Szentpétervárt Varsóval összekötő vasútvonal megnyitása 1861-ben.

1915 szeptemberében a német seregek vetettek véget az orosz uralomnak.

1916-ban a lengyel államiság helyreállítását követően Lengyelország azonnal bejelentette igényét Vilniusra és környékére. Így a két világháború között újra Lengyelországhoz tartozott. Ezt lakosságának akkori etnikai megoszlása is jól jellemezte: 65% lengyel, 28% zsidó, 5% orosz és belorusz, és csak 2%-a volt litván.

A Molotov-Ribbentrop paktum alapján Vilnius a szovjet érdekszférába került. 1939. szeptember 17-én foglalta el a Vörös Hadsereg.

A II. világháborúban ismét német megszállás következett, majd

1944. július 13-án a Vörös Hadsereg visszafoglalta Vilniust. A város ezt követően a Litván Szovjet Szocialista Köztársaság fővárosa lett.

A világháború után a lengyelek jó részét kitelepítették, ezután lakosságának összetétele jelentősen megváltozott: 58% litván, 19% lengyel, 14% orosz, 4% belorusz, 5% pedig egyéb nemzetiségű.

Ottjártunk idején:

Annak ellenére, hogy a hivatalos vallás az ateizmus volt, Vilnius katolikus és pravoszláv érseki székhely is volt.

Vilnius a kormányhivatalokon kívül a Litván Tudományos Akadémia központja. A városban 7 felsőoktatási intézmény működött, többek között a Vilnius Egyetem 11 fakultással. Nevezetes volt a Zeneakadémiája, és a Képzőművészeti Akadémiája is. A Litván Nemzeti Operaház és a Nemzeti Filharmónia mellett 9 színháza volt. Vilnius a központi, szovjet televízió mellett saját, nemzeti programot működtetett, és volt litván filmgyártás is.

A szovjet időben az ország ismét fejlődésnek indult. A betontechnológia és a házigyárak ontották a lakótelepeket, így hamar újra nagyvárossá lett.

Fontos vasúti keresztezés a Moszkva-Kalinyingrád, illetve a Leningrád-Varsó útvonalon, és autópályái kapcsolódnak a Minszknél és Rigánál említett főközlekedési rendszerbe.

Hivatalos programunk

A MIKI mérőautomatákat szállított az elektronikai alkatrészeket fejlesztő és gyártó vállalatnak, a VENTA-nak, ahol főleg rádió és televízió gyárak részére készítettek részegységeket, alkatrészeket, stb. Feladatunk az volt, hogy a további szállítási igényeket egyeztessük, és az előző szállítmány éppen folyó üzembehelyezési tapasztalataival megismerkedjünk.

Moszkván keresztül repültünk, az Inturiszt utaztatott. Szállásunkat a VENTA külügyesei intézték. A *Lietuva Szállodában* helyeztek el minket, egy apartmanban. A szállodát az ipari övezethez közeli új városrészben választották, hogy közel legyünk a hivatalos program helyszínéhez. Itt laktak azok a korábban érkezett MIKI-s kollégáink is, akik az üzembehelyezés munkáit végezték.

Li-104-105. Hotel Lietuva - Vilnius

Li-106-107. A nappali szoba két sarka

Li-108. A szálloda közelebbről

Az egykori első moszkvai élmények és a grúziai tapasztalatok óta mindig különös figyelmet fordítottam szálláshelyünk higiéniai kultúrájára. Az egy hónappal előbbi rigai kiküldetésén, és itt, Vilniusban tapasztaltakkal meg voltam/tunk elégedve.

Li-109-110. A higiéné európai volt

Li-111. A szálloda környezete

Késő délután érkeztünk, éppen csak kicsomagoltunk, megérkeztek a kollégáink, akik akkor már több napja kint dolgoztak. Vittünk némi hazai utánpótlást.

Összeültünk, kollégáink beszámoltak tapasztalataikról és az elvégzett munkáról. A berendezést már „fellesztették”, és azokat a tesztek futtatták, amelyek a biztonságos működtetésének elengedhetetlen feltételei voltak. Ezeket az ellenőrzéseket már otthon, szállítás előtt is elvégezték, de közben a készülékek, beladázva, sokszáz kilométert utaztak kamionban. Átettek a be- és kicsomagoláson. Az eredmények biztatóak voltak, a szállítmányt néhány nap múlva sikeresen átadtuk a megrendelőnek.

Esténként általában együtt vacsoráztunk, és vidám beszélgetésekkel telt az idő. Reggelente mikrobusszal a gyár munkatársai jöttek értünk, elvittek a VENTA-ba.

Első nap a bemérő laborba mentünk, hogy megnézzük kollégáink munkakörülményeit, majd az igazgatóságra kísérték kettőnk, ahol rövid fogadás után megkezdtük az egyeztető megbeszéléseket.

Li-112. A VENTA központi épülete

Li-113. Somogyi Gyula és munkatársaink

A tárgyalások több napig eltartottak, mert a műszaki igények, specifikációk mellett, a kontingensek, a fizetési feltételek tisztázására is ki kellett térni.

Ehhez a témához megérkezett Moszkvából a Műszeripari Minisztérium illetékes osztályvezetője és a Magyar Kereskedelmi Kirendeltség illetékes (Metrimpex-es) munkatársa is.

Egyik nap bejutottunk az egyik szerelőcsarnokba, ahol ügyes kezű nők szerelték a „százlábú” integrált áramköröket. Ezeknek az alkatrészeknek a fejlesztéséhez és a sorozatellenőrzésére szolgáltak az általunk szállított mérőautomaták.

Li-114. A VENTA szerelőcsarnokában

Li-115. Kilátás a szállodánkából

Tudtuk, hogy a szerződések elkészítése és jóváhagyatása az egyeztetett tervgazdaság számai miatt nálunk a Metrimpex, illetve Ipari Minisztérium, náluk a Szovjet Műszeripari Minisztérium, feladat- és hatáskörébe tartozik, és csak hónapok múlva dől majd el az üzlet realizálhatóságának kérdése.

A háromnapos egyeztető megbeszélés és az elvi megállapodás lezártával kisebb fogadást szerveztek az igazgató tanácstermében. „Summa summarum”: eredményesek voltunk, és biztosítottnak láttuk a MIKI 2. Főosztálya 1990-es évi árbevételének meghatározó részét. (Hogy nem így lett, arról majd később.)

A hét során elég szabadidőnk volt ahhoz, hogy az óvárost bebarangolhassam, és fényképeket készíthessek, levelezőlapokat vásároljak, prospektusokat gyűjtsek.

Gyula kollégámat (és most már főnökömet) csak a modern festők érdekelték. Ő sok képet vásárolt azzal a céllal, hogy majd később megnő az értékük.

a *Harangtorony (21)* kerek, bástyaszerű épülete, amely inkább hasonlított erődítményre, mint templomtoronyra. A Történelmi Múzeum kezelésében lévő épület a XIV. sz. második felében épült, és a városi erődítmény saroktornya volt.

Vi-116. Idegenforgalmi Hivatal

Vi-117. A Dóm harangtornya

Vi-118. A Képtár , azaz a Dóm bejárata

A *Dóm (21)* kissé távolabb áll a toronytól. Mindaugas nagyfejedelem 1251-ben történt megkeresztelkedésének emlékére, egy korábbi pogány templom helyére épült 1387-ben. Ez volt a város első keresztény temploma. Később, amikor már államvallás lett a kereszténység, kapta a dóm rangot.

A dóm, monumentális klasszicista épület, eredetileg gótikus stílusban épült, de a XVIII. sz.-ban Stuoka-Gucevicius tervei alapján átépítették, és akkor kapta a körülötte lévő dór oszlopsorokat és szoborfülkéket is.

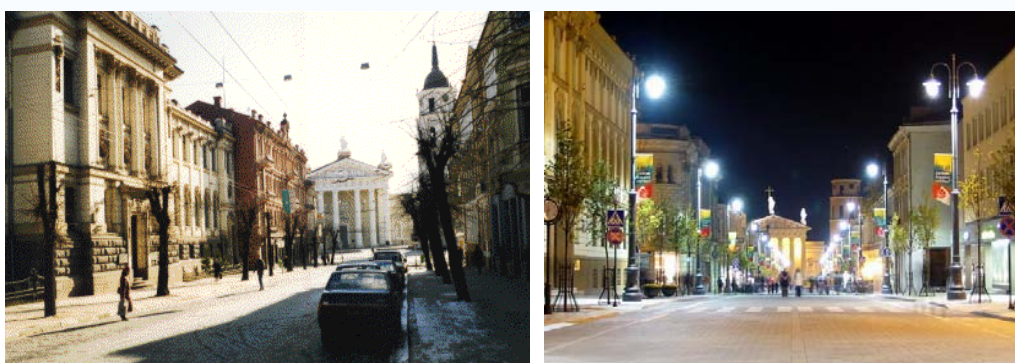

Vi-119-120. A dóm és környezete

A szovjet időkben nem működött templomként, ez volt a *Képtár*.

Vi-121-123. A dóm szoborfülkéiből

Vi-124-125. A dóm főutcája a Gedimino, nappal és esti világításban

A templomtér mögött emelkedő dombon áll *Gediminas* nagyfejedelem (1316-1341) egykori *lakótornya* (20), amely a hajdani felső vár része volt. A Történelmi Múzeum osztálya, XIV-XVII. sz.-i emlékeket állított ki benne: fegyvereket, felszereléseket és ikonográfiai dokumentumokat.

Vi-126. Városfal maradvány

Vi-127. Gediminas bástya

Vi-128. A kiállítás

Vi-129. Feljárat a toronyba

Vi-130. Lovagkori fegyverek

A várfalba épített közeli kapubástyához 40 m hosszú alagút tartozik, amely feltehetően a német lovagrendi, vagy a mongol támadások idején épített menekülő út része volt.

Vi-131. Történelmi zászlók

Vi-132. Az Arzenál és környéke

A Gediminas bástya dombjának lábánál, a Neris partján, a XVII. sz.-ban épült az egyszerű klasszicista stílusú *Arzenál*, amelyben

Iparművészeti Múzeumot alakítottak ki. A múzeum gyűjti a különböző mesterségek művészi alkotásait a középkortól napjainkig. Ugyancsak az *Arzenál* utcában van a

Nemzeti Múzeum, amely a litván állam és kultúra történetét mutatja be a XIII. századtól a jelenkorig,

Vi-133-134. Az Iparművészeti és a Nemzeti Múzeum az Arzenál utcában.

Vi-135. A folyótól befelé vezető óvárosi utca

Vi-136. A Legfelső Tanács palotája

A *Legfelső Tanács palotája*, amely korábban püspöki rezidencia volt, a dómmal átellenben áll. Az épületet megközelíteni csak 10 fős csoportos látogatás keretében lehetett. Ezért azután első alkalommal nem kerültem közelebb a klasszikus stílusú palotához, csak egy későbbi séta alkalmával.

A Városrészben gyakoriak a szűk sikátorok, ilyen a dóm közelében lévő Scapo utca, amelynek szélessége mindössze 1,8 m.

Vi-137. A palota közelebről

Vi-138. Scapo utca

Vi-139. Zsidó Múzeum

A *Zsidó Múzeum* is az egyik szűk utcában álló zsinagóga épületében van. A múzeum a vallási kegytárgyak (tóraterkercsek, tóratokok, olvasó botok, stb.) bemutatása mellett emléket állít a második világháború idején történt népirtás áldozatainak is.

A *Szt. Anna templom* (10) és a *Szt. Bernát templom* (11) a város talán legérdekesebb épületegyüttese, (amelyre a szinte párttörténeti idegenvezetőnek nevezhető útikönyvem is felhívta a figyelmet), a Dóm tértől egy saroknyira áll. A *Szt. Anna templom* a XV-XVI. sz.-i gótika egyik legszebb, a közvetlen közelébe épített *Szt. Bernát templom* pedig a XV. sz. egyik leghíresebb vallási

épülete Litvániában. Ennek ellenére belülről nem láthattam, tábla jelezte: üzemen kívül.

Vi-140. A Szt. Anna és szent Bernát

Vi-141. A Szt. Anna templom

Az Anna templom építéséhez 32 különböző formatéglát gyártottak.

Vi-142. Csipketornyok

Vi-143. A harangtorony

Vi-144. Ablakrészletek

Vi-145-146. A Szt. Anna templom oromzata és átjáró a Szt Bernát templomhoz

Vi-147. Szt Anna és Szt. Bernát templom

Vi-148. Az oromfal képe közelebbről

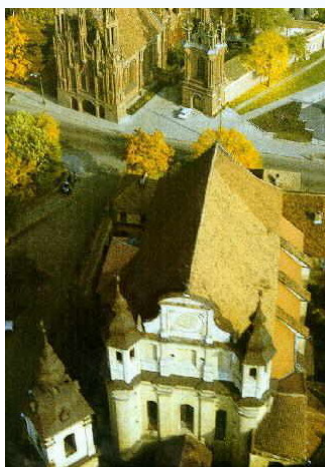
Vi-149. A két templom oldalnézetből

Vi-150-151. Miczkievicz szobra

A Bernát templom „lőrési” arra utalnak, hogy erődtemplomként is szolgálhatott.

A városrészben „templom, templom hátán” található. Átellenben áll ugyanis a *Szent Mihály* (12) templom, amely 1594-1625 között épült, és ritka épségben megmaradt.

Nem messze a Szt. Mihály templomtól nyílik a Pilies köz, amely a mediterrán városrészekre emlékeztető boltív alatt vezet át a Gorkió utcára. Itt áll a *Miczkiewicz ház* (24), amelyben emlékmúzeumot rendeztek be a költőnek, aki az 1918-as köztársaság kikiáltásánál vállalt politikai szerepet. Ebben az utcában is, mint más belvárosi közökben is gyakoriak a régi korra emlékeztető cégérek.

Vi-155. A Pilies köz

Vi-156-157. Cégérek

A Gorkiora kiérve az Egyetem (jobbra), vagy a Szépművészeti Múzeum (balra) között választhattam.

Az *Egyetem* (28), amelyet erdélyi fejedelmünk, Báthori István választott lengyel király alapított 1579-ben, jelentős területet foglal el az óvárosban.

Vi-158. A Vilnusi Egyetem

Az egyetem épületeiben a gótikától a reneszánszig, a barokktól a klasszicistáig valamennyi építészeti stílus megtalálható.

Belső udvarai egy-egy kulturális, vagy történelmi nagyság nevét viselik. A XVIII. századi lengyel csillagászról, Odlaniczkirol elnevezett udvarban a korabeli obszervatóriumot is megőrizték.

Vi-159. Egyik udvar

Vi-160. Obszervatórium

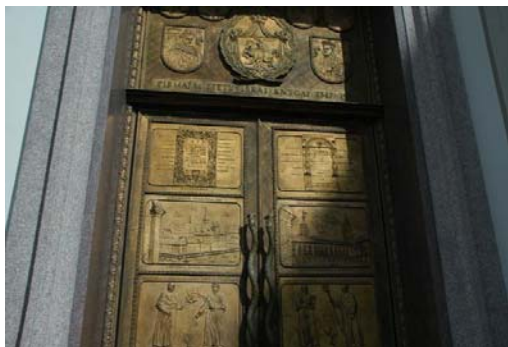
Vi-161. Egyetemi templom

Az egyetemi templomok és tornyaik is tisztán mutatják, hogy a jelenlegi állapot évszázadokon keresztül alakult ki fejlesztések, bővítések, újjáépítések, felújítások és átalakítások során.

Vi-162-163. További belső udvarok

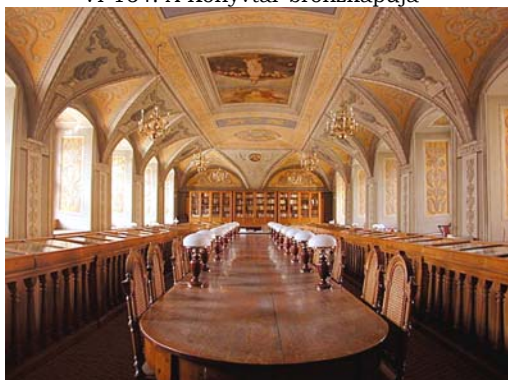
Az egyetemnek talán a legszebb része a központi könyvtár, amelynek már a kapuja felhívja a látogató figyelmét, nem akárhová lépsz be.

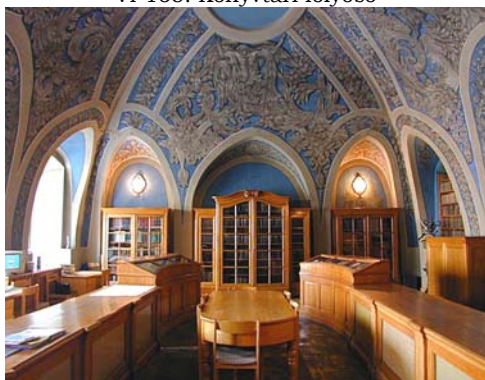
Vi-164. A Könyvtár bronzkapuja

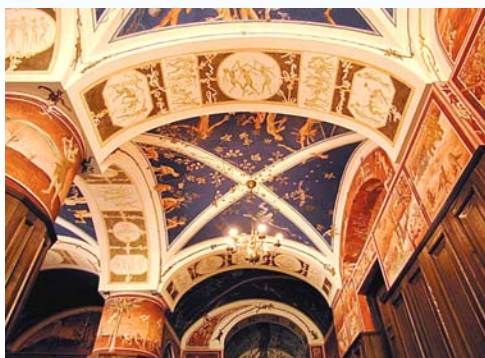
Vi-165. Könyvtári folyosó

Vi-166. Nagy olvasóterem

Vi-167. Kis olvasóterem

Vi-168-169. Oszlopfők és mennyezeti részletek

Vi-170. A teljes kapu

Vi-171-172. Emlékbélyegek

Az egyetem alapításának 400. évfordulóját több emlékbélyegen is megörökítették.

Vi-173. Emlékblokk

Vi-174. Német kereskedők háza

A német kereskedők (céh)háza is az egyetem közelében áll. Az itt szokásos téglagótika egyik szép emléke.

A Szépművészeti Múzeumhoz (22) a Dómtól a Gorkiön vezet az út. Korábban ez volt a Városháza. A klasszicista épületen meglátszik a korábban emlegetett Stuoka-Gucevicius kezenyoma.

Vi-175-176. A Szépművészeti Múzeum és (mögötte) a Modern Művészetek Múzeuma

A múzeumot nyitva találtam, a belépés díjtalan volt, bementem és örömmel láttam, hogy milyen gazdag a saját nemzeti galériája. Egy kis minta belőle:

Vi-177. Smakaukas (1797-1876) Bárhori István

Vi-178. Oleskevicius (1777-1830): Antiochus és Stratorica

Vi-179. Sluscas: Trák vajvoda

Vi-180-181. Vitautas Diydis: Mikolas Pacas kancellár (1613) és felesége Klara Laskacis

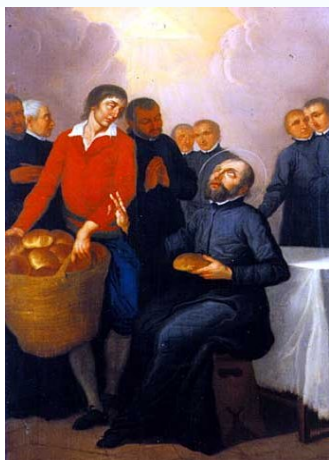
Smuglevicius (1745-1807):

Vi-182. Perzsa az etióp királynőnél

Vi-183. Dárius és a szkíták

Vi-184. Szent Kajetán látomása

Vi-185. Judit Holofernes fejével

Vi-186. A Trinitárius rend alapítása

Ruseckas (1800-1860):

Vi-187. Kilátás a tengerre

Vi-188. Vadászat

Vi-189. Lány virágokkal

Vi-190. Ruseckas: Őnarckép

Vi-191. Mikys (1700-1790): Az egyetem alapítása

Vi-192-193. Peska (1763-1831): Vilnius 1767-ben, és a dóm 1808-ban

Vi-194. Damaucas (1807-1862): Erdőtűz

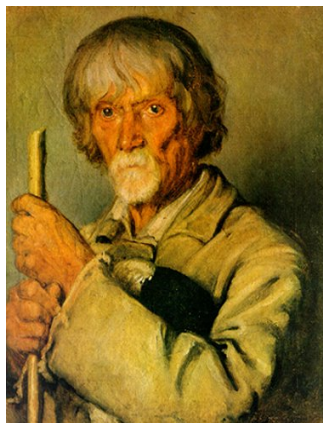
Vi-195. Marsevakis (1825-1883): Vilnius 1872

Vi-196. Slendzinkis (1837-1909): Tübe fűzés

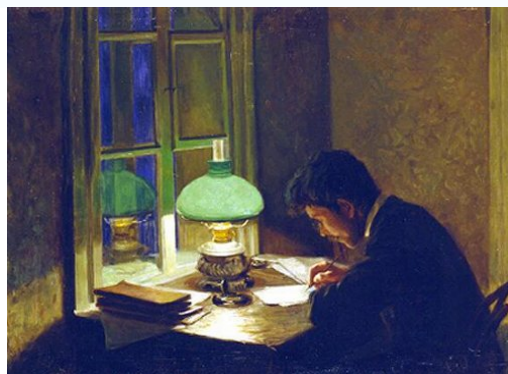
Vi-197-198. Silvanavicius (1837-1919): Őnarckép és Őreg férfi portréja

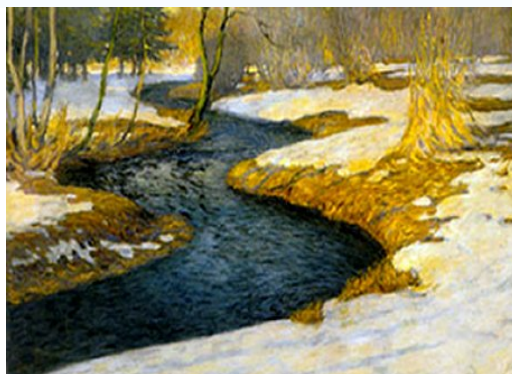
Vi-199. Alchimavicius (1840-1917): Menedék

Vi-200. Balzukevicius (1866-1913): Templomba menet

Vi-201. Zmidzinavicius (1876-1966): Esti levél.

Vi-202. Kalpokas (1880-1945): Téli táj

Vi-203. Ruscikas (1870-1936):
Vilvar Rudno 1901

Vi-204. Ylakevicius (1811-
1861): Önarckép

Vi-205. Dobuzinskis (1875-
1958): Vilnius -Tilto gatve
1907.

A *Filharmonia* (31) monumentális eklektikus épülete a Gorkió utcában közel van a Városházából átalakított Szépművészeti Múzeumhoz. Ennek a területnek nagy szerepe volt az 1905-ös és 1918-as politikai rendezvények és Miczkievicz politikai fellépése idején.

Vi-206. Filharmonia

Vi-207. A Gorkió egyik elegáns házsora

A *Szt. Kazimir templom* volt a főutcán a legközelebbi látnivaló. Ez Vilnius első barokk épülete, amelyhez csatlakozik a jezsuita rendház is. Szent Kazimir Litvánia patrónusa, és a szovjethatalom legélesebb vallásellenessége abban nyilvánult meg, hogy itt rendezték be az *Ateista Múzeumot*.

Vi-208. Kazimir templom

Vi-209. A Kazimir kapuja

Vi-210. Áthidaló

A sok műemlék jellegű épület közül jól esett egy kis kikapcsolódás a kisebbik folyó, a Vilnelé hídján áthaladva zöld parkos szigetre. Régen ez volt a kézműves negyed, a *Tymo Quarter*, amely a második világháború során elpusztult.

Vi-211-212. Tymo Quarter háttérben a Dóm és a Gediminas vár

Ugyancsak itt található a város romantikus negyede, amely a XVI. sz.-ban épült, az ún. *Respublica Uzupió*.

Vi-213. „Határkő”

Vi-214. A Respublika főutcája

Visszatérve a pihenőről a déli irányba vezető főútcára, az első érdekes látnivaló a *Borostyán Múzeum*, a világ egyetlen ilyen gyűjteménye.

Vi-215-216-217. Borostyánkövek és borostyánfigurák

A *Szentlélek Ortodox templom és kolostor* az egykori városfalon belül az utolsó egyházi épület. A XVII. sz. első felében épült, a XVIII. sz.-i tűzvész utáni helyreállításakor azonban rokokó belső teret kapott.

Vi-218-219-220. A Szentlélek templom kerítése, főkapuja és ikonosztáza

Vi-221. Szt. Antal – Szt. Iván – Szt. Eustach

Vi-222. Az Austra Városkapu.

Az *Ausra Kapu* (15) az utca végében áll. Ez Vilnius egyetlen épen maradt városkapuja. Az 1514-ben épült reneszánsz épület belső része eredetileg templom volt, de ennek a funkcióját is megszűntették.

A Kapu túlsó oldali kijárata egy keresztutcába torkollik, amely jobbra a közeli *Pályaudvar*-hoz (5) vezet.

Vi-223. Pályaudvar

Vi-224. Az Opera

A vasútállomástól induló széles sugárút az óváros peremén vezet vissza az észak-nyugati negyedbe. Itt stílusterésnek nevezhető modern épületet kapott az *Operaház* (30), amelyet belülről is megnéztünk: Csajkovszkij: *Csipkerózsika* c. balettjét adták, így nem volt nyelvi nehézségünk, ugyanis az operaelőadások nagy része nemzeti nyelven folyt.

Vi-225-226. Belépőjegy és jelenet a balettből

Vi-227. Az Opera előcsarnoka

Vi-228. Vilnius falképen

Vi-229. Salamon kárpit

Nem messze az Operaháztól, rémitően hatott rám az a szoborcsoport, amely a *Drámai Színházat* jelölte.

Vi-230-231. A Dráma, a Tragédia és a Komédia jelképei

Két háztömbnyire a Neris partjától széles keresztutca húzódik, ez a Lenino, amely egy kiszélesedő parkban álló Lenin emlékműről kapta a nevét.

Vi-232. Tud. Akadémia

Vi-233. Etnográfiai Múzeum

Vi-234. Emléktábla

Az utca épületeit többnyire a második világháború után építették. Ilyenek: a főposta, a GUM, az Akadémia, és néhány kisebb múzeumi épület is.

A *Tudományos Akadémiát* (27) a Szovjethatalom hozta létre 1941-ben, és épített székházat az óváros és az újváros határán, a Drámai Színházzal átellenben, közel a folyóparthoz.

Az óváros bebarangolása után azt tapasztaltam, hogy az utak a városrész súlypontját adó Dóm térre vezetnek vissza. A folyó kanyarulatánál lévő domb mellett feltűnt még egy barokk templom kettős tornya, amelyet – annak ellenére, hogy nem szeretem igazán a barokk templomokat – még meg akartam nézni. A templom falában lévő emléktábláról tudtam meg, hogy ez a díszes épület a *Péter-Pál templom* (14), amelynek építéséhez Itáliából hoztak mestereket és művészeket, akik a helybéliekkel együtt építették meg a templomot 1668-ban.

Vi-235. Péter és Pál

Vi-236. Mindenszentek

Vi-237. Miklós templom

A Mindenszentek temploma a későbarokk jegyeit viseli. Az eklektikus stílusú a Szt. Miklós templomról nem tudtam eldönteni, hogy milyen egyházhoz tartozik.

Eltelt a hét: a délelőtti tárgyalások, a délutáni „turizmus”, egy este az Operában, egy öltöny és egy fonott fekete bőröv vásárlása a modern áruházban.

Vendéglátóink mikrobusszal kivittek a repülőtérre. A szokásos kényelmetlenségek a várakozással, a komfort nélküli repülés, és újra Moszkvában landoltunk. A raktárszerű helyiségben megkaptuk csomagjainkat, majd a „tranzit buszjárat” átvitt a belföldi fogadó épületből az elegáns nemzetközi Seremetyevo 2 repülőtérre. Egy fél napot kellett várnunk a hazaindulásig. A szokásos vámeljárással, csomagjainkat újra beadtuk, bementünk a várócsarnokba, ahol az egyik melegbűfénél kényelmesen megebédeltünk. Ógyelegtünk a „Taxfree” valutás shopokban, majd a Malév 101-es járatával estére itthon voltunk.

Azóta

Azóta megváltozott a világ körülöttünk.

Az első változás: nagyralátó műszaki-gazdasági terveinket keresztülhúzta a rendszerváltozás politikai baklövése, mert a KGST felszámolása után is megmaradhattak volna kereskedelmi kapcsolataink, megmaradhatott volna, és szépen fejlődhetett volna intézetünk, a MIKI is. De ez már nem hozható vissza.

A második változás: a Gorbacsov rezsim átalakulása Jelcin „FÁK” országává, ahol Oroszországtól való függésük kellemetlen tudatában, a volt szovjet tagköztársaságok mind önállóak lettek. Azt nem tudom, hogy miként oldották meg gazdasági fejlődésüket, de tiszta lappal kezdhettek Európában. Megindult a Tőke Kelet felé, és átalakította az életüket.

A harmadik változás: visszatérés Európához az EU-ban, ahol ismét társak lettünk, de ezt valahogy nem szeretjük, és kissé irigyeljük a fellendülésüket.

Mégis: több mint 15 év után, mit tudhatok ma Litvániáról az Internet korában? Sok mindent, amit akkor nem láthattam, nem tapasztaltam.

Elsősorban: politikailag, államilag, a történelem során először, tényleg önállóak. Szabad litvánnak lenni, és ez a nemzeti érzés – szerencsére – nem csapott át nacionalizmusba, és nem megy a kisebbségek rovására. Ez kulturálisan is megmutatkozik a különböző emlékházak, kis múzeumok, stb. létrehozásával.

Másodsorban: a szürke világ megszínesedett. A házakat kifestették, a környezet „európaivá” vált.

Harmadsorban: a szabadsággal visszatért a vallásszabadság, és ezt nagy erővel érvényesítették is. Nyilván a nyugati kereszténység anyagi összefogásával és támogatásával felújították és megnyitották templomaikat. A tényleges elnyomásból való felszabadulás tüntető jelenléte hozott a templomokban, és a neofiták lelkesedését, amely nálunk nem tapasztalható, mert itt nem is volt igazi vallásüldözés és elnyomás, és itt elsősorban a hatalomvágy és a birtoklási vágy jellemezte a kereszténység „felszabadulását” hívekben és egyháziakban egyaránt.

A *nemzeti zászlót* 1989 óta már használhatták, a nemzeti nyelv is megtűrt volt, de a címet, a hatalom jelvényét sürgősen visszahozták az 1918-as köztársaság idejéből, eredetileg az 1400-as évektől elfogadott formában.

Természetesen visszatértek a *nemzeti valutához*, amelynek első szériájában az Egyetem 425 éves jubileumát ünnepelték.

Vi-238. Litvánia címere

Vi-239. Vilnius címere

Vi-240. Pénzérmék

Vi-241-242. Az 1991-ben bevezetett új bankjegy két oldalán az Egyetem látképe

Az egykori püspöki palota lett az *államelnök* rezidenciája, és épp úgy nem közelíthető meg, mint annakidején, amikor a Legfelső Tanács székháza volt.

Vi-243. Az elnöki palota

Vi-244. A városháza

A Városháza újra *városháza* lett, és köré szervezték az adminisztráció központi hivatalait.

A *Dóm* visszanyerte eredeti rendeltetését és helyreállították liturgikus felszereléseit.

Vi-245-246. A székesegyház nappali fényben és éjjeli kivilágításban.

A kápolnákat, emlékműveket eredeti rendeltetésük szerint állították helyre, illetve vették használatba.

Vi-247-248. Kazimir kápolna és kupolája

Vi-249. A dóm öbejárata

Vi-250. Ulászló

Vi-251. Vitautas kápolna

A téren emlékművet állítottak Gadiminas királynak, Siklót építettek a toronyhoz, és emléket állítottak az első térítő (vértanú) szerzeteseknek.

Vi-252. Gediminas király

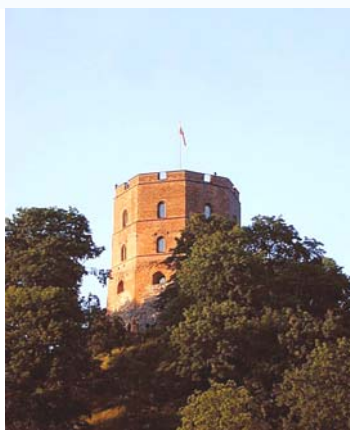

Vi-253. Sikló

Vi-254. A Három Kereszt

A *Gediminas* lakótoronyban bővítették a hadtörténeli gyűjteményt, és eltávolították a forradalom emlékeit.

Vi-255. Megújult torony

Vi-256. Páncélok

Vi-257. Kardok

Vi-258. Pajzsok

Vi-259. Vérték

Vi-260. Zászlók

Az *Etnográfiai Múzeumban* nagyobb választékot mutatnak be a népi öltözetekből.

Vi-261-262. Női népviseletek Litvániában

A templomokat megnyitották, így láthatóvá váltak a belső építészeti és díszítési megoldások.

A *Szent Anna templom* barokkosítása ellenére puritánul egyszerű.

Vi-263. Szt. Anna templom

Vi-264. Oratóriumi oltár

Vi-265. Harangtorony

A főoltárképén a Madonna, a Szt. Annához hajló Kisjézussal.

Vi-266-267. A Szt. Anna templom főhajója és barokkosított szentélye

Vi-268. Nonfiguratív oldalablakok

Vi-269. Kolostor szárny

Az Egyetem Könyvtára új műszaki olvasóteremmel gyarapodott. Az Egyetemi Templomot felújították, és használatba vették.

Vi-270. Műszaki Könyvtár

Vi-271. A megújult Egyetemi Templom

Vi-272-273. Az Egyetemi Templom főhajója és szentélye

Vi-274. A templom orgonája

Vi-275. Fekete oltár

Vi-276-277-278. Keresztoltár – Szt. György - Szt. István - Szt. Lőrinc - Szt. Flórián

A Szt. Kazimir templomot visszakapták a Jezsuiták.

Vi-279. Szt. Kazimir templom

Vi-280. A szentély

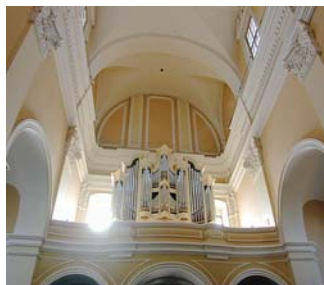
Vi-281. A főoltár

Vi-282. Kupola

Vi-283. Kazimír oltár

Vi-284. Orgona

Az *Ortodox Szentlélek templom*ról megőrzött emlékeim szerint, amikor ott jártam, akkor a templom már működhetett (peresztrojka), és berendezése igazán az ortodoxiának volt megfelelő.

Vi-285-286-287. A Pravoszláv rítusú Szentlélek templom

Vi-288-289. Az ortodox Szentlélek templom kupolája és ikonosztáza

Az interneten látok egy nagyon hasonló, másik *Szentlélek templom*ot, amely katolikus.

Vi-290-291. A katolikus Szentlélek templom kupolája és oltára

Vi-292-293. A Szentlélek templom szentélye és épülete

Az *Ausra* kapu a felújítással új színeket kapott, és helyreállították a belső templomot is.

Vi-294. A Városkapu utcája

Vi-295-296. A Városkapu belső és külső oldala

Vi-297-498. Az Austra kapu templom és oltárképe

Vi-299. A Péter - Pál templom

A Péter és Pál templom visszakapta barokk pompáját.

Vi-300-301. A Péter-Pál templom szentélye és orgonakarzata

Vi-302-303. Mennyezet részletek a kupolával

Vi-304-305. Kereszthajó és oldalkápolnák

A *Szent Miklós templom*ról, amely külső vonalaiban arabos stílusjegyeket hordoz, kiderült, hogy neoromán-neogótikus stílusban épült katolikus templom.

A templomban helyezték el Vytautas király jelképes síremlékét is, amely vörös márványból készült fülke, a templom jobboldali hajójában.

Vi-306-307. Szent Miklós templom

Vi-308. Vytautas emlék

A templom egyaránt lehet görög kereszt alakú templom apszissal és négy kápolnával, vagy tekinthető háromhajós bazilika templomnak is.

Vi-309. A középső hajó

Vi-310. A szentély

Vi-311. Orgonakarzat

Vi-312. Háromhajós templom

Ezek mellett még további templomokat lehet látni az internet oldalain, olyanokat is, mint az *Istenanya temploma*, vagy a város egyetlen felújított *Zsinagógája*.

Vi-313. Az Istenanya temploma

Vi-314. Zsinagóga

Vilniustól, amely a barokk építészet városa, úgy búcsúzom, mint ahol az eddig látottak közül a legjobban megőrizték a környezet zöldterületeit, és amelynek még az óvárosa is megmaradt levegősnek.

Vi-315. A Szent Bernát, a Szent Anna, a Szent Mihály és az Istenanya temploma az óvárosban

Vi-316. A dóm és az újváros látképe